

LA RELACIÓ ENTRE LA PSICOMOTRICITAT I LA PEDAGOGIA DEL MOVIMENT LLIURE

Treball de Final de Grau en Mestra d'Educació Infantil de la Menció
en Cultura i Llenguatges de la Infantesa

Carolina Garcia i Magre

Tutora: Ana Valls Arnau

4t curs del Grau en Mestra d'Educació Infantil

Curs 2020 – 2021

Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

(Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya)

Vic, 13 de maig de 2021

Agraïments

M'agradaria agrair a totes les persones que han format part del meu Treball de Final de Grau, en la recerca i l'elaboració d'aquest, així com a les meves companyes que han estat al meu costat durant aquests últims quatre anys.

Gràcies a la meva tutora, l'Anna Valls, per acompanyar-me i guiar-me durant tota la recerca, pel seu seguiment i la seva disponibilitat per ajudar-me, pels seus consells i per acompanyar-me fins a la presentació final de la recerca.

Gràcies als i a les mestres que han format part de la meva etapa a la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya, pel seu suport i la seva professionalitat, aportant coneixements i potenciant la meva il·lusió en aquesta professió.

Gràcies a totes les persones que m'han ajudat a resoldre dubtes i inquietuds al llarg de la recerca i a les participants que m'han facilitat informació.

Finalment, m'agradaria donar les gràcies a la meva família, en especial a la meva mare, per donar-me suport dia rere dia, per confiar en mi i ser al meu costat des de l'inici del Grau en Mestra d'Educació Infantil. Tot això ha sigut possible gràcies a vosaltres.

Resum

La Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure són dues metodologies que es tracten de manera independent. No obstant, aquest treball ofereix la possibilitat de descobrir la relació que hi ha entre elles i mostra la complementació que existeix de l'una amb l'altra. A partir de les característiques de cadascuna de les metodologies, els autors referents, les entrevistes a mestres i psicomotricistes i, l'experiència pròpia a una escola bressol, es dur a terme una recerca per descobrir les diferències i similituds que apareixen entre elles.

Paraules Clau: Psicomotricitat, Moviment Lliure, Desenvolupament global, Infant, Educació Infantil.

Abstract

Psychomotor skills and the pedagogy of Free Movement are two methodologies that are treated independently. However, this work offers the possibility of discovering the relationship between them and show the complementarity that exists with each other. Based on the characteristics of each of the methodologies, the reference authors, the interviews with teachers and psychomotor therapists and, the experience in a nursery school, a research will be carried out to discover the differences and similarities that appear between them.

Keywords: Psychomotor Skills, Free Movement, Global Development, Children, Early Childhood Education.

Índex

1 Introducció i justificació.....	6
1.2 Objectius.....	7
1.3 Estructura del treball	7
2 Marc Teòric	9
2.1 La Psicomotricitat.....	9
2.1.1 Concepte.....	9
2.1.2 Objectius	10
2.1.3 Concepció de l'infant	12
2.1.4 Espai i materials	13
2.1.5 Estructura de la sessió	14
2.1.6 Intervenció de l'adult.....	16
2.2 La pedagogia del Moviment Lliure.....	18
2.2.1 Concepte.....	18
2.2.2 Objectius	19
2.2.3 Concepció de l'infant	19
2.2.4 Espai i materials	21
2.2.5 Estructura de la sessió	22
2.2.6 Intervenció de l'adult.....	23
2.3 Interrelació entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure.....	25
2.3.1 Similituds i diferències entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure	25
3 Part pràctica	29

3.1 Hipòtesi.....	29
3.2 Metodologia	29
3.3 Fases de la recerca	30
3.4 Mostra.....	30
3.5 Instruments de recerca	31
3.5.1 Entrevistes.....	31
3.5.2 Observacions	32
3.6 Anàlisi de dades i resultats	33
3.6.1 Anàlisi de dades	33
3.6.1 Resultats	38
4 Discussió i Conclusions.....	44
5 Aspectes ètics	48
6 Referències bibliogràfiques	49
7 Annexos	51
7.1 Annex 1: Graelles de les similituds i diferències entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure	51
7.2 Annex 2: Pautes d'entrevista.....	56
7.3 Annex 3: Graelles d'observació.....	58
7.4 Annex 4: Graelles de resultats	62

1 Introducció i justificació

Per iniciar aquesta recerca, presento aquest Treball de Final de Grau sobre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure, tenint en compte tots els aprenentatges teòrics i pràctics que he anat vivint i recollint durant aquests últims quatre anys. Soc estudiant de 4t curs del Grau en Mestra d'Educació Infantil a la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya. Des de l'Escola Secundària tenia clar al que em volia dedicar. Seré mestra per vocació, acompanyant als infants durant els seus aprenentatges i les seves descobertes.

Quan em vaig presentar a la universitat, no coneixia cap dels dos termes de recerca en profunditat, la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure. A mesura que avançava en les assignatures, la Psicomotricitat era una disciplina tan extensa, que vaig considerar fonamental conèixer-la com a mestra. Tanmateix, vaig tenir l'oportunitat de veure diverses sessions de Psicomotricitat en viu, durant l'assignatura Desenvolupament Psicomotor.

Per altra banda, en la pedagogia del Moviment Lliure no vaig aprofundir fins a l'últim curs del grau, en una de les assignatures de la menció, De l'Acte al Pensament i Moviment Corporal Lliure. Va ser en aquest moment quan vaig començar a veure semblances i diferències entre les dues metodologies. A més, durant les Pràctiques III, vaig poder observar aquesta pedagogia, ja que estava en una escola bressol on la pedagogia del Moviment Lliure era la base del projecte escolar.

Arran de la meva formació i l'experiència pràctica en aquest centre, va sorgir la idea d'aquest treball. Per començar-lo, em van sorgir moltes preguntes que he pogut anar resolent al llarg de la recerca. Aquesta pretén aprofundir en les característiques de la Psicomotricitat i de la pedagogia del Moviment Lliure, intentant veure similituds i diferències en relació als següents paràmetres: els objectius, la concepció de l'infant, l'espai i materials utilitzats, l'estructura de la sessió i la intervenció de l'adult. La recerca també pretén descobrir la relació que hi ha entre les dues metodologies i si es complementen una amb l'altra.

He fet una recerca, buscant autors que treballassin sobre les similituds i diferències entre ambdues metodologies, però no n'he trobat, el que sí que he trobat ha sigut documentació diferenciada de cadascuna de les dues metodologies, tant de la pedagogia del Moviment Lliure com de la Psicomotricitat. Fent referència a la pedagogia

del Moviment Lliure, he trobat dues autores que parlen sobre aquesta, la T. Godall i la L. Margarit, per contra, esmentant la disciplina de la Psicomotricitat, faig referència a T. Ardanaz i J. J. Muntaner.

Per últim, un aspecte que em plantejo i que em genera interrogants durant aquesta recerca és que, quan parlem de Psicomotricitat, parlem d'una disciplina, però en canvi, en parlar del Moviment Lliure, es parla d'una pedagogia. Quina diferència hi trobem en aquests dos conceptes, disciplina i pedagogia?

1.2 Objectius

La finalitat d'aquest treball és investigar si la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure es complementen, amb l'objectiu de promoure el desenvolupament psicomotor de l'infant. Partint de la finalitat d'aquesta recerca, els objectius generals que pretenc assolir són els següents:

- Aprofundir sobre les característiques principals de la Psicomotricitat i de la pedagogia del Moviment Lliure.
- Analitzar les diferències entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure.
- Conèixer les similituds de la Psicomotricitat amb les de la pedagogia del Moviment Lliure.
- Observar si la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure pretenen assolir els mateixos objectius.
- Esbrinar si la concepció de l'infant, l'estructura de la sessió, l'espai, els materials i la intervenció de l'adult, presents en la Psicomotricitat, també estan presents en la pedagogia del Moviment Lliure.

1.3 Estructura del treball

En primer lloc, en aquest document, hi ha la portada, seguidament, hi trobem els agraïments i el resum del treball. A continuació, l'índex, on es pot veure, a cop d'ull, l'estructura del treball. Més endavant hi ha la introducció i justificació de la recerca amb els objectius del treball i l'estructura d'aquest.

Tot seguit, hi ha el segon apartat del treball, el marc teòric, dividit en dos punts, la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure. En aquest apartat s'hi troben les característiques d'aquestes dues metodologies, fent referència a diferents autors i autores. La informació de cada metodologia es troba classificada en sis temes diferents, la definició del concepte, els objectius, la concepció de l'infant, l'espai i els materials, l'estructura de la sessió i la intervenció de l'adult. Dins el marc teòric, també hi trobem les similituds i diferències que s'han cercat entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure, tenint en compte els autors esmentats anteriorment.

En el tercer apartat hi trobem la part pràctica del treball, on podem trobar-hi la metodologia utilitzada en la recerca. En aquest apartat s'exposa la hipòtesi inicial, la perspectiva utilitzada, les fases de la recerca, la mostra, els instruments de recerca seleccionats i, per últim, l'anàlisi de dades i resultats, on hi ha plasmades totes les dades obtingudes a partir de les entrevistes i l'observació.

A continuació, en el quart apartat hi trobem les conclusions del treball, en el cinquè apartat, els aspectes ètics que he tingut en compte a l'hora de realitzar aquesta recerca, en el sisè apartat, les referències bibliogràfiques i, per últim, els annexos en el setè apartat.

2 Marc Teòric

2.1 La Psicomotricitat

2.1.1 Concepte

El primer referent que descriu el concepte de la Psicomotricitat és Bernaldo (2012), aquest esmenta que la Psicomotricitat comprèn a la persona en la seva globalitat, implica aspectes motors i psicomotors, i té en compte que la persona està dins la societat en la qual viu i, per tant, s'han de contemplar els factors socials.

Segons Bonastre i Fusté (2007), fent referència a Wallon, consideren el moviment com un mitjà de comunicació que es dona a través del to muscular i que està en la base de les primeres emocions. Les mateixes autores entenen la Psicomotricitat com una manera d'entendre als infants i de comunicar-nos amb ells i elles.

Martínez i altres (2017), esmenten que la Psicomotricitat no té sentit com a matèria aïllada, sinó com una activitat globalitzada i transversal, un treball en xarxa en el qual es desenvolupen els infants. Els autors parteixen de la idea que els infants són éssers socials capaços de construir la seva pròpia història a través de les experiències viscudes i de les relacions amb el seu entorn proper, i potencien el fet que l'infant se senti lliure a través del seu moviment i del seu cos, en un espai preparat per fomentar el seu desenvolupament, col·locant el joc com a primera eina.

Segons els mateixos autors, les diferents situacions d'intervenció psicomotriu s'han de programar i, perquè sigui realment eficaç i coherent, ha d'estar entrelaçat amb les diferents àrees del currículum, així com amb les diferents situacions i activitats espontànies que es puguin donar a les escoles.

Aucouturier, per referir-se a la Psicomotricitat, parla de La Pràctica Psicomotriu, una pràctica educativa creada per ell, que té com a objectiu promoure l'expressió psicomotriu de l'infant a partir de totes les seves capacitats, desenvolupant-les de manera harmònica i integral. Segons Aucouturier (2018), la Pràctica Psicomotriu es basa en el joc espontani de l'infant. Una de les bases de l'autor és que la Pràctica Psicomotriu ha de tenir uns objectius, un dispositiu i una actitud de l'especialista que acompanyi als infants en el seu camí de maduració psicològica fins a l'edat de 6-7 anys. La Pràctica Psicomotriu intervé en l'infant sobre les seves relacions amb l'espai, amb els objectes i amb les persones, intervenint sobre un tot.

Tal com esmenta Franch (2018), la Psicomotricitat estudia el moviment humà en la seva naturalesa, funcions i manifestacions, el desenvolupament psicomotor de la persona en aquella etapa vital i la intervenció psicomotriu a partir del joc i el moviment per promoure un desenvolupament harmònic. Per treballar en la Psicomotricitat hi ha d'haver uns coneixements teòrics amb el domini d'unes pràctiques. La Psicomotricitat dona al cos tot el protagonisme, capaç de produir i que s'expressa i manifesta a través del moviment. Estudiar el moviment des de la Psicomotricitat és estudiar la manera com la persona s'incorpora com agent actiu al medi amb les seves capacitats i limitacions.

Segons Franch (2018), el moviment forma part de la Psicomotricitat, així que s'han de conèixer les diferents formes que té de manifestar-se. Es pot manifestar de manera orgànica, és a dir, a través dels batecs del cor, la circulació sanguínia, etc. Són moviments de l'organisme sense control voluntari que ens permeten mantenir la vida. També es poden manifestar de manera física, és el moviment perceptible per un mateix i pels altres, actes reflexes o voluntaris que permeten el desplaçament de la persona. Per últim, el moviment també es manifestarà de manera psíquica, són el conjunt de processos amb els quals elaborem emocions, sensacions, etc. Amb aquests, identifiquem sentiments, atorguem significat a les situacions, accedim al pensament, etc.

Així doncs, els autors coincideixen en el fet que la Psicomotricitat és una disciplina que promou l'expressió psicomotriu de la persona de manera global i integrada en tots els àmbits de desenvolupament. Per poder desenvolupar correctament la Psicomotricitat, s'han de poder assolir uns objectius.

2.1.2 Objectius

Els autors referents descriuen diferents objectius per a la Psicomotricitat, segons Bernaldo (2012), la Psicomotricitat permet el desenvolupament de competències motrius, cognitives i socioafectives.

Segons Bonastre i Fusté (2007), fent referència a Aucouturier i Lapierre, la Pràctica Psicomotriu és una forma concreta d'entendre a l'infant en la seva globalitat, a través de les seves manifestacions davant el món que el rodeja, en relació amb ell mateix, amb les persones del seu entorn i amb els objectes.

Les mateixes autores esmenten cinc objectius generals dels infants:

- Iniciar-se en el procés d'identificació com a persona, com ser individual i diferent dels altres, i anar adquirint, progressivament, seguretat en si mateix i satisfacció personal.
- Descobrir i conèixer el propi cos i les seves principals parts, també en el cos dels altres.
- Ser capaç d'expressar emocions i sentiments a través del llenguatge corporal i, progressivament, a través del llenguatge verbal.
- Percebre, principalment, a través dels rituals d'entrada i de sortida, el pas del temps: abans/després de.
- Experimentar i reconèixer diferents nocions espacials, tenint com a referència el propi cos: davant/darrere, amunt/avall, un costat/l'altre costat, a sobre/a sota, dins/fora.

Aucouturier (2018) també exposa els objectius que pretén assolir amb la seva Pràctica Psicomotriu. Aquests objectius estan interrelacionats entre ells, el primer de tots pretén que els infants siguin capaços de representar-se a si mateixos, tot tenint en compte les experiències prèvies i les persones que l'envolten. El segon objectiu pretén que l'infant atenuï tensions, obtenint el desig de simbolitzar la seva experiència amb un fons de plaer mentre fa la Pràctica Psicomotriu. L'últim objectiu fa referència a tenir en compte que, els infants, perceben el món exterior a través d'un prisma deformat amb les seves fantasies i les seves emocions. Aquest objectiu pretén ajudar a l'infant a afavorir l'accés a una altra mirada sobre el seu món, obtenint una mirada més objectiva i més justa cap al seu voltant.

Tal com diuen Sánchez i Llorca (2008), un dels objectius de la Pràctica Psicomotriu és afavorir l'autonomia de l'infant. Hem de procurar que els infants aprenguin a decidir, a ser conseqüents dels seus actes, a resoldre conflictes, a parlar i pensar per si mateixos.

Segons Martínez i altres (2017), els educadors han de tenir clars quins són els objectius i continguts en una intervenció psicomotriu, per tal d'afavorir un desenvolupament harmònic i consolidar les seves capacitats i aprenentatges, equilibrant-los a nivell motor, cognitiu i socioafectiu.

Els mateixos autors esmenten que la finalitat d'aquesta disciplina és que els infants adquireixin capacitats, construeixin coneixements i desenvolupin competències a partir de les vivències i les experiències corporals i motrius.

Franch (2018), esmenta tres finalitats de la intervenció psicomotriu, la primera, tenir consciència corporal, tenint en compte la construcció de la pròpia identitat, així com el coneixement de les parts del cos i el seu moviment. La segona finalitat és desenvolupar les capacitats d'orientació, organització i estructuració de l'espai i el temps, és a dir, que els infants facin una descoberta dels diferents espais i del temps. Per últim, la tercera finalitat és potenciar les capacitats de relació i comunicació, referint-se al vincle que podem percebre entre dues o més persones.

Els autors esmentats coincideixen en els objectius, establint objectius que afavoreixen el coneixement de l'infant sobre el seu cos i desenvolupen certes competències a partir de les seves vivències. Els adults haurem de conèixer aquests objectius per intentar assolir-los en les sessions, però haurem de tenir molt en compte a l'infant, coneixent les seves característiques i la seva concepció.

2.1.3 Concepció de l'infant

Segons Bonastre i Fusté (2007), és important observar a l'infant, ja que podrem disposar de gran informació, comprendre'l i acompanyar-lo en el seu creixement i evolució. Cada infant té una manera concreta de moure's, de gesticular, de mirar, de posicionar-se, de mirar-se al mirall, etc. per aquest motiu és important observar-lo.

Les mateixes autores, dins la importància d'observació i avaluació, destaca la relació que hi ha entre aquestes, tot tenint en compte la mirada cap a l'infant. Observar no significa mirar, sinó percebre i entendre allò que comunica l'infant, captar allò que és important per poder actuar de manera adequada i adaptada a les seves necessitats.

Segons Aucouturier (2018), hem de ser sensibles a les emocions de cada infant, reconeixent-les a partir de la seva veu, la seva mirada, els seus gestos i les relacions establertes amb els seus propers. Quan l'infant se sent respectat, podrà donar testimoni de la seva experiència i actuarà expressant les seves emocions per transformar el món que el rodeja.

Aucouturier (2007), veu a l'infant com una persona oberta al món, sent curiositat pel seu entorn, manifesta els seus desitjos, se sent reconegut per l'adult i els iguals, expressant el seu món intern a través del seu propi cos, de la comunicació i del pensament. L'adult

li oferirà a l'infant unes condicions òptimes pel seu desenvolupament intel·lectual i per la seva bona integració a l'escola.

Tal com esmenten Martínez i altres (2017), la intervenció psicomotriu parteix dels interessos, motivacions i necessitats dels infants, oferint un entorn estimulat ple d'afecte, confiança i seguretat perquè, a partir de l'activitat, cada infant vagi construint-se a si mateix.

Els autors coincideixen en veure a l'infant com una persona capaç, oberta al món i un ésser únic. Com adults haurem de respectar els seus interessos i necessitats i, tenint en compte l'espai i els materials de la intervenció psicomotriu, podrem adaptar-nos als infants.

2.1.4 Espai i materials

Segons Bernaldo (2012), la sessió ofereix un espai i un temps per afavorir el desenvolupament global de la persona. La sala de Psicomotricitat ha de reunir unes determinades condicions perquè es puguin executar les activitats. La sala es distribueix en espais, cadascun d'ells amb materials que afavoreixen un determinat tipus d'activitat. És recomanable que la sala sigui sempre la mateixa i sigui un espai on es puguin moure còmodament, el terra ha de permetre que vagin descalços.

Pel que fa als materials i al mobiliari de l'espai, hem de tenir en compte certs aspectes segons la mateixa autora. En primer lloc, hi ha d'haver materials fixes que no es puguin moure i siguin referents per l'organització i la distribució de l'espai. És recomanable que en una de les parets, hi hagi un mirall perquè els infants es puguin observar a si mateixos i als altres. En una altra paret, hi ha d'haver una pissarra on es puguin fer diferents representacions. Tanmateix, també hi ha d'haver un armari on poder desar materials. Per últim, seria convenient disposar d'una espatllera per explorar l'espai vertical i un trampolí per intentar noves formes de saltar.

La Pràctica Psicomotriu, segons Aucouturier (2007), es realitza, sempre, en una sala concreta, amb la finalitat d'assolir els objectius plantejats. L'espai psicomotor serà dividit en un espai per a l'expressivitat motriu lliure, pel joc espontani i, un segon espai reservat per l'expressivitat gràfica, plàstica i lingüística. Els infants podran utilitzar el material que hi ha en els espais lliurement, però no podran moure'l d'aquell espai concret.

Martínez i altres (2017), descriuen l'espai de Psicomotricitat com un espai on poder desenvolupar tota la sessió, des de la vivència activa i afectiva, fins a la interiorització.

Aquest espai ha d'estar preparat i pensat pels infants, amb un ordre conegut que els faci sentir segurs i els permeti avançar en la descoberta de les seves possibilitats. Algunes de les característiques de l'espai són les següents: un espai ampli per potenciar el desplaçament i la interacció, practicable perquè faciliti l'acció, amb llum natural sempre que sigui possible, un espai que permeti canvis, que sigui atractiu i convidi a l'acció, per últim, un espai segur i higiènic.

Pel que fa als materials, Martínez i altres (2017), esmenten que han de permetre l'activitat motora, el joc simbòlic, l'organització espacial, la construcció, les habilitats manipulatives, l'experimentació i el desenvolupament sensorial. Per aconseguir tot això, han de ser materials variats i que afavoreixin moltes accions, sempre adequant-se a l'edat i a les característiques dels infants.

Tal com esmenta Franch (2018), per potenciar al màxim les potencialitats de cada sessió de Psicomotricitat, és necessari una sèrie de condicions respecte a l'organització de l'espai, la gestió del temps i l'elecció dels objectes que tindran a la seva disposició. L'espai és una sala que ha de permetre i respectar l'aparició d'espais afectius, d'intercanvis, de protecció i acceptació de l'escolta, etc. Són espais on cadascú ha de trobar el seu lloc. Les opcions d'organització són diverses, ja que depenen de les característiques de cada grup, però alguns espais sí que han d'estar definits per estructurar el context, delimitant diferents zones. La gestió del temps és molt important, ja que dona seguretat i marca límits, el temps assenyala l'inici i el final de diferents moments i marca amb antelació el final del joc, respectant el temps de cada infant. En referència al material, cada objecte ha de promoure certes dinàmiques de joc, així doncs, el material s'ha de seleccionar tenint en compte els interessos i les característiques del grup.

Tal com esmenten tots els autors, hem de tenir en compte el material i l'espai on es durà a terme la Psicomotricitat, és essencial per poder assolir tots els objectius i crear un entorn adequat pel desenvolupament de l'infant. La Psicomotricitat es realitza a la sala de Psicomotricitat, però amb una estructura de la sessió concreta.

2.1.5 Estructura de la sessió

La sessió, tal com esmenta Bernaldo (2012), pot ser dirigida o vivencial. En el cas de ser una sessió dirigida, començarà amb una roda d'entrada, on el psicomotricista rep als infants i els hi comenta què faran durant la sessió. Tot seguit, hi ha l'estona de preparació, on es recorden objectius i es duen a terme activitats sensoriomotors. El

contingut principal ve a continuació, on a través de situacions educatives, es van assolint els diferents objectius. Quan ha passat aquesta estona determinada, és el moment de tornar a la calma, on es fan activitats de relaxació. Finalment, la roda de sortida, on els infants tornen a asseure's en cercle i comenten les experiències viscudes durant la sessió. Les sessions vivencials comencen amb un ritual d'entrada on els infants, en cercle, observen i comenten com és l'organització de la sala i les possibilitats que ofereix. Tot seguit, hi ha l'estona de treball, on els infants es mouen lliurement en les tres zones de l'espai: espai sensoriomotor, espai simbòlic i espai per a les representacions. Per finalitzar la sessió hi haurà la roda de sortida on els infants comenten amb el psicomotricista experiències que han viscut.

Segons Bonastre i Fusté (2007), hi ha d'haver una organització temporal on hem de tenir en compte certs aspectes. És aconsellable calcular que les activitats tenen un temps de preparació i un temps per finalitzar, sobretot si els infants participen en l'hora de recollir el material. Un aspecte rellevant és el fet d'anunciar que l'activitat es va acabant i oferir la confiança suficient per acabar l'acció. Tanmateix, la duració de les sessions s'adaptarà a l'interès dels infants, respectant l'horari de descans. En referència al temps, els autors ressalten que cada infant té un ritme propi que cal conèixer i respectar, és per això que l'adult adaptarà els temps segons les necessitats i les característiques del grup en qüestió.

En la Pràctica Psicomotriu, segons Aucouturier (2007), es realitzen sessions d'aproximadament una hora. Durant aquest temps hi haurà tres moments, el primer serà per l'expressió d'un mateix a través del cos, el segon serà a través del llenguatge, a partir d'històries narrades pels infants i, per últim, hi haurà el moment per expressar-se a través del dibuix. La sessió començarà, sempre, amb un ritual d'entrada, per recordar normes de l'espai, i finalitzarà amb un ritual de sortida on els infants s'estiraran a terra i se'ls convidarà a relaxar-se i a concentrar-se en els seus moviments respiratoris.

Viscarro i Camps (1999) i a Rota (2015), presenten unes fases usuales de la sessió:

1. Fase pròpia: Preparació de l'espai i del material.
2. Fase d'acollida: Benvinguda dels infants i donar a conèixer pautes necessàries.
3. Fase d'impulsivitat: A partir de diverses propostes, preparar el cos per a l'acció.

4. Fase d'activitat motriu espontània: Els infants es distribueixen pels diferents racons i desenvolupen les seves capacitats corporals.
5. Fase de joc simbòlic: Els infants representen aspectes de la seva vida amb objectes de la sala.
6. Fase d'anàlisi: Activitats dirigides amb uns continguts específics.
7. Fase de distanciament: Tornada a la calma i relaxació.
8. Fase de representació i llenguatge: Els infants expressen l'estona viscuda a partir de diversos llenguatges: expressió oral, escriptura, dibuix, etc.
9. Fase de comiat: Ritual d'acomiadament.

Els autors tenen molt clar que la sessió de Psicomotricitat ha de tenir una estructura, pot variar en alguns aspectes, tot adaptant-nos a les circumstàncies i característiques del grup d'infants, però sempre hi haurà un moment inicial on es presenta la sessió, un desenvolupament de la sessió, lliure o vivencial i, per últim, el moment de comiat on l'adult s'acomiada i reflexiona amb els infants sobre la sessió. Dur a terme una sessió de Psicomotricitat requereix uns coneixements per part de l'adult i tindrà una intervenció característica dins la disciplina de la Psicomotricitat.

2.1.6 Intervenció de l'adult

Bernaldo (2012), fa una extensa explicació sobre la intervenció de la mestra en el seu llibre sobre les indicacions que fa l'autor de la Pràctica Psicomotriu, Aucouturier. L'adult ha d'escoltar a l'infant, no només el que diu, sinó tots els actes que fa l'infant i els que fa amb els altres, tot això forma part de l'observació. Aquesta observació ha d'iniciar-se situant-se en un espai on li sigui possible observar a tots i totes. Així mateix, ha d'analitzar el significat de la seva conducta i elaborar un projecte terapèutic, intervenint en el moment necessari. Un altre aspecte a destacar de les funcions de l'adult, segons l'autor, és el fet que l'adult no és un company més de joc, sinó que respon a les demandes dels infants i intenta ajudar a evolucionar les situacions.

Bonastre i Fusté (2007), exposen algunes estratègies d'intervenció de l'adult. En primer lloc, l'acompanyament parteix de la confiança en l'infant, de creure en les seves capacitats, ja que és una persona amb una experiència única i l'hem d'acollir amb la màxima consideració i respecte. En segon lloc, és bàsic que l'adult tingui una mirada

atenta, ha d'ajudar a estructurar i possibilitar el moviment lliure de l'infant, oferint-li a l'infant l'oportunitat d'actuar, pensar, decidir i equivocar-se. Per últim, la persona educadora té una presència simbòlica, és a dir, s'ofereix com acompanyant per ampliar les possibilitats inicials.

Segons Aucouturier (2018), la Pràctica Psicomotriu dels infants es farà en presència d'un o diversos psicomotricistes que hauran rebut una formació indispensable sobre aquesta. Durant la sessió, l'adult tindrà una actitud activa, desplaçant-se amb tranquil·litat i utilitzant unes paraules calmants. El psicomotricista ha de tenir una sensibilitat emocional cap als infants que afavoreixi l'escolta i se sentin compresos, creant un entorn de confiança. A més, l'educador no només té un infant, així que haurà de ser capaç d'observar a tot el grup per la seguretat física i psicològica de tots els infants.

Segons Sánchez i Llorca (2008), el rol dels psicomotricistes és un dels pilars fonamentals en la Psicomotricitat. La seva implicació és important per comprendre la seva expressivitat i oferir una resposta ajustada a les seves necessitats.

Martínez i altres (2017), esmenten que és necessari un plantejament abans de fer una intervenció psicomotriu i, posteriorment, avaluar-la per garantir l'èxit i la coherència en la intervenció. La intervenció no s'entén des d'una rigidesa sinó que es considera oberta i flexible i, a partir d'un model base, anar modelant la intervenció per poder respondre a les necessitats dels infants. L'adult ha de proposar, guiar i orientar l'acció dels infants per tal de despertar l'interès i les ganes d'aprendre dels infants, potenciant situacions lúdiques i creatives que es puguin anar desenvolupant de manera autònoma.

Els mateixos autors esmenten que serà l'adult qui escollirà els materials i el temps, adaptant-se al grup i, durant la sessió, crearà un ambient acollidor, afavorirà l'autonomia de l'infant i estarà acompanyant als infants, garantint l'acceptació i el respecte a les normes. Tanmateix, l'actitud de l'adult ha de ser dinamitzadora per crear propostes i jocs, estant disponible pels infants.. En finalitzar la sessió, l'adult ha de valorar la intervenció i fer-ne reflexió, crítica i autocrítica.

Segons Martínez i altres (2017), l'observació per part de l'adult és molt important per tal de detectar alteracions en el procés de creixement dels infants i per prevenir altres tipus de circumstàncies. Es poden fer servir múltiples eines d'observació, però és imprescindible que, sigui la que sigui, porti dades de les adquisicions i dels processos que segueixen els infants, per poder considerar que aconsegueixen uns aprenentatges.

Franch (2018) descriu la intervenció psicomotriu com un conjunt de coneixements, competències i estratègies que ha de conèixer el psicomotricista per realitzar-la, així com reflexionar sobre l'organització de l'espai, el temps, els materials, les metodologies, etc. El psicomotricista deixa jugar i juga i, durant aquesta estona estarà observant, movent-se, compartint significats, elaborant situacions, etc. La participació de l'adult en el joc de l'infant, afavorirà el seu desenvolupament, sempre que es respectin les seves iniciatives i fent respectar les normes acordades. Per l'autora, el fet que l'adult participi en la intervenció, ho considera una manera més rica de viure i conèixer els infants, no pas adoptant un rol d'observador.

Un aspecte que es té molt en compte durant la sessió de Psicomotricitat, segons Bernaldo (2012), és l'observació que farà el psicomotricista. Aquesta observació comprèn a la persona i analitza l'activitat motriu espontània, tenint en compte unes pautes organitzades prèviament. L'observació es porta a terme en diverses sessions, aproximadament tres, durant la sessió es dur a terme un registre narratiu i, una vegada acabada la sessió, s'executa una anàlisi de paràmetres i seqüències.

La intervenció de l'adult és molt important en la Psicomotricitat, tal com esmenten tots els autors. L'adult haurà de fer, prèviament, un plantejament de la sessió. Tanmateix, durant la sessió, el psicomotricista recollirà aspectes sobre el desenvolupament de la sessió i dels infants a través de l'observació. A diferència del Moviment Lliure, la intervenció de l'adult serà participativa en l'acció de l'infant.

2.2 La pedagogia del Moviment Lliure

2.2.1 Concepte

Segons Pikler (2000), els moviments d'un bebè són les úniques manifestacions psicològiques que es poden observar. Per l'autora, la pedagogia del Moviment Lliure es pot donar tant en espais exteriors com en espais interiors, permetent a l'infant escollir lliurement l'espai on desitja moure's i desplaçar-se, tot explorant el seu entorn proper.

Tanmateix, tal com esmenta Godall (2016), la pedagogia del Moviment Lliure es fonamenta a partir de la concepció de l'infant com un organisme viu i en la relació amb el seu medi, amb una capacitat d'autoorganitzar-se i de prendre decisions sobre el seu propi desenvolupament. En la pedagogia del Moviment Lliure es té molt en compte els materials i els entorns, adaptant-los a cada moment evolutiu de l'infant, segons les seves necessitats. L'aspecte més característic de la pedagogia del Moviment Lliure és la

llibertat de moviments en el desenvolupament motor de la primera infància. La clau per aquest desenvolupament de l'infant és la seva pròpia iniciativa, desplegant el seu desig de viure i la curiositat pel món.

2.2.2 Objectius

Segons Pikler (2000), els seus mètodes aplicats tenen com a principals objectius, proporcionar un marc de vida estable, unes cures personalitzades al màxim, tenint en compte que cada adult s'encarregui d'un nombre limitat d'infants, un entorn adaptat a les necessitats funcionals de cada edat i, essencialment, deixar-los una completa llibertat de moviments.

L'Institut Lóczy, segons Pikler (2000), evita ensenyar o fer que els infants executin diferents moviments, no se'ls incita al fet que els realitzin segons els desitjos dels adults. Segons la mateixa autora, quan el desenvolupament motor s'efectua amb llibertat, els infants seran cada vegada més autònoms i més capaços de moure's, de buscar joguines per si mateixos, de canviar de postura o de desplaçar-se sols. Tot això, seran objectius que voldran assolir amb les seves idees.

Tenint en compte "El jardí dels secrets", fent referència a Ritscher (2012), hem de crear espais exteriors acollidors, que afavoreixin, no tan sols els moviments plens de vitalitat, sinó també la intimitat i la tranquil·litat. L'educador o educadora, acompanyarà als infants durant les seves trobades amb la natura i l'entorn que l'envolta, d'aquesta manera es crearà una base per a una vida amb descobertes.

Segons Hengstenberg (1994), és important interessar-se pel desenvolupament físic de l'infant, però també del seu desenvolupament global, descobrint els camins que ens ensenya la pròpia naturalesa de l'infant.

Els autors coincideixen en esmentar objectius oberts, però els principals seran proporcionar un entorn que afavoreixi el desenvolupament de l'infant, tenint en compte el vincle amb l'adult i deixant a l'infant moure's en llibertat. L'infant s'ha de sentir segur per a moure's segons els seus interessos i necessitats, per això haurem de tenir en compte la concepció que tenim cap a l'infant.

2.2.3 Concepció de l'infant

Segons Pikler (2000), la llibertat de moviments de l'infant queda assegurada a partir d'una roba adequada. Hem de cuidar la qualitat de la roba, que sigui flexible, no gaire

gruixuda i que tingui una amplada funcional. Tot el que porti l'infant, ha de permetre el moviment dels quatre membres (flexió, extensió, rotació) i permetre la llibertat de moviments de les mans i els peus.

Els infants que disposen d'una motricitat lliure, es mostren atents i concentrats. Els seus jocs es mostren més variats, ja que a partir de les postures escollides per ell i que domina, podrà cercar per si mateix les joguines i trobar-se en un equilibri estable. A mesura que l'infant creix i desenvolupa els moviments, la necessitat d'ajuda disminueix. El fet que l'infant progressi per si sol, fa que creixi la seva necessitat d'activitat, es mourà amb seguretat i destresa.

Segons la mateixa autora, es pot observar com, quan l'infant aconsegueix moviments per si sol, augmenta la seva alegria. L'infant voldrà que el seu entorn ho percebi i l'adult, es mostrarà feliç al mateix temps que l'infant. Serà una alegria compartida, encara que l'adult no hagi participat en la realització dels nous moviments o de les noves postures.

Segons Kálló i Balog (2013), els infants tenen una necessitat innata de jugar. L'interès de l'infant en observar el seu entorn és incansable, sent plaer tocant, sentint, agafant i deixant caure objectes. Quan permeten que l'infant experimenti amb un objecte i intenti totes les accions diferents que pot fer amb aquest, descobrirà les seves possibilitats. Aquests aspectes afavoreixen al fet que l'infant s'adoni que el món té sentit. Les mateixes accions dels infants els ajuda a aprendre a fer coses que li aporten un sentiment d'èxit. Tot això li obre a l'infant, possibilitats il·limitades d'experimentar, a través de l'activitat. L'infant que viu totes aquestes vivències, guanya experiència en si mateix i pot intervenir de diverses maneres en els problemes que li puguin succeir.

Continuant amb les reflexions dels mateixos autors, els infants, quan observen l'ordre a la sala, aprofiten l'oportunitat. Saben reconèixer amb què estan més interessats i poden enriquir el seu joc afegint noves peces. És important conèixer quantes joguines necessita el grup d'infants, adaptant-se als seus interessos, les seves necessitats i el seu desenvolupament.

Segons Ritscher (2012), els infants tenen una curiositat innata i capten fàcilment els elements que hi ha a terra. Els adults potser no trobem un joc específic en aquells racons que hi ha al jardí, però en canvi els infants, trobaran racons poètics que els hi suggerirà accions diverses.

Segons Vidiella (2005), els infants es mouran lliurement, escollint i desplaçant-se segons els seus interessos, sense col·locar-los en unes postures concretes. D'aquesta manera, iniciaran la seva conquesta de la marxa per decisió pròpia i el seu desenvolupament anirà evolucionant.

Tal com diu Kliass (2010), hem de donar molta importància al ritme propi dels infants, no hem de donar importància a la rapidesa en la qual realitzen els moviments, sinó a la qualitat d'aquests. El moviment és el primer llenguatge de l'infant, li permetrà crear una seguretat, un benestar i una fluïdesa en els seus moviments, tot això serà una base per a l'aprenentatge de la parla i el pensament. Els infants es mouen per explorar i conèixer i, a partir dels moviments, potencia el control del seu cos i es crea una seguretat.

Tal com esmenta Pikler (2000), l'adult ha de respectar i considerar a l'infant, com una persona capaç. L'adult ha de deixar explorar a l'infant lliurement, sense intervenir en els seus moviments, confiant en les seves capacitats i afavorint la descoberta del seu propi cos. Tanmateix, Csátari (2015), transmet la importància de l'exploració de l'entorn, ja que els permetrà aprendre i conèixer el seu voltant per si sols.

Segons Hengstenberg (1994), l'infant sempre voldrà moure's lliurement, sense tenir en compte l'entorn i sense influència externa. L'infant vol descobrir per si sol el seu entorn i vol provar de fer les coses ell mateix. Els adults hem de ser conscients de la seva actitud i que, vèncer els obstacles per si sols, només succeirà si ho fa des de l'observació i investigació pròpia. Tanmateix, hem de donar la possibilitat a l'infant de trobar la relació amb el seu món, a través de la descoberta.

Així doncs, els autors esmenten que, com adults, hem de tenir en compte el ritme propi de l'infant, confiar en les seves capacitats i creure en la necessitat innata per explorar el seu entorn. Hem de veure a l'infant com una persona capaç, que coneix les seves possibilitats i les seves limitacions. Per afavorir que l'infant es mogui i descobreixi el que l'envolta, com a adults que l'acompanyarem, haurem de crear uns espais amb unes característiques concretes.

2.2.4 Espai i materials

El material que l'infant tindrà al seu abast també estarà pensat segons les seves característiques i necessitats, tal com esmenta Pikler (2000). Són joguines i objectes que podran agafar per si sols, sense l'ajuda de l'adult. Les joguines es trobaran pròximes a l'infant, a terra, sense que estiguin fixades.

La mateixa autora també té en consideració un espai com pot ser el jardí i dona algunes pautes sobre com ha de ser. El terreny ha de ser desnivellat, amb una mica de pendent, cobert per herba i algun espai on hi hagi arena. Al jardí també hi trobaran escales, de dos a quatre esglaons.

Segons Kálló i Balog (2013), els infants, al principi, juguen en una zona protegida, sobre el terra de fusta, anomenada àrea de joc. Quan els infants van creixent, juguen per tot l'espai. En les àrees de joc més petites, no necessitaran moltes joguines perquè els infants podran arribar fàcilment als jocs dels altres iguals. A més, no serà necessari posar objectes just al costat de l'infant o distribuir-los equitativament al seu voltant. Els objectes els col·locarem en diferents racons de la sala o en una paret buida, procurant col·locar els objectes sempre al mateix lloc. Haurem de retirar aquells objectes amb els quals els infants ja no hi juguen, i afegir-ne de nous.

El jardí, segons Ritscher (2012), és un espai ampli que permet més moviment que la vida a l'interior. És un entorn que afavoreix el joc lliure dels infants, hi ha menys pautes i menys normes. Aquest lloc crea un entorn de trobada, on els infants visualitzen des del jardí, el voltant de l'escola, els veïns, el món del treball, el trànsit, etc. Així mateix, el jardí no és un espai on crearem itineraris didàctics, ja que contínuament apareixen situacions on els infants podran explorar i descobrir.

Tal com esmenten els autors, l'espai tindrà material que estigui a l'abast de l'infant i s'adeqüi a les seves necessitats, tenint en compte, no només l'espai interior sinó també l'exterior. Referent al moviment de l'infant, aquest serà lliure, permetent a l'infant, decidir l'estructura de la sessió.

2.2.5 Estructura de la sessió

Tenint en compte "El jardí dels secrets", tal com diu Ritscher (2012), citant a Gianfranco Staccioli, en aquests jardins hi ha una programació dels espais, materials, condicions, instruments, plantes, etc., però no hi ha una programació rígida de la relació entre l'infant i el jardí. Aquests són molt innovadors, ja que els esdeveniments no estan previstos i els jocs que s'hi generen són sempre diferents i rics. Tanmateix, qualsevol espai exterior és un misteri, ja que la natura és plena de secrets i ofereix moltes possibilitats d'exploració.

Els autors i autores que parlen sobre la pedagogia del Moviment Lliure, no esmenten una estructura de la sessió marcada per uns ítems i un temps, sinó que l'infant es mou

en llibertat i va explorant les diferents zones creades per l'adult. Així doncs, el paper de l'adult és fonamental per acompanyar a l'infant en la seva descoberta.

2.2.6 Intervenció de l'adult

És molt important que l'adult, segons Pikler (2000), tingui una actitud no intervencionista respecte el desenvolupament motor de l'infant. L'adult tindrà, en tot moment, una actitud general de respecte cap a l'infant, considerant-lo com una persona i afavorint el seu desenvolupament autònom. Aquesta actitud no intervencionista que ens parla Pikler, no és en cap cas desfavorable cap a l'infant, ja que afavoreix el desenvolupament motor autònom de l'infant.

Tal com esmenta la mateixa autora, el fet de col·locar a l'infant en unes postures concretes que no ha adquirit per si sol, no només limita el seu desenvolupament motor, sinó que també influeix desfavorablement en el seu desenvolupament psíquic. L'infant quan es trobi en una posició imposada per l'adult, no entendrà com ha arribat a aquella posició i li comportarà una inseguretat que no afavorirà el seu desenvolupament.

L'ajuda que pugui aportar la mestra cap a l'infant ha de ser indirecta, és a dir, procurant que l'espai sigui l'adequat a les seves necessitats. Tanmateix, és important que l'adult creï un vincle amb l'infant, durant les cures hi ha d'haver un contacte afectuós i que afavoreixi la coneixença entre els dos. Segons la mateixa autora, és fonamental establir bones relacions entre l'infant i l'adult. A més, l'adult ha de tenir paciència, consideració i dolçor en les seves relacions amb l'infant, evitant manipular-lo i donant-li pressa en el seu desenvolupament i l'aparició de noves funcions i moviments.

Segons Kálló i Balog (2013), hem d'observar als infants d'una manera propera, així podrem notar el seu interès espontani pels nous objectes introduïts en l'àrea de joc. Aquesta aproximació a un objecte nou, significa que aplicarà habilitats que ha anat adquirint fins a aquell moment. Com que l'infant interactua amb un nou objecte, tindrà la necessitat d'investigar-lo i, per tant, tindrà unes accions diferents, això li permetrà conèixer noves possibilitats d'aquest objecte.

Els mateixos autors expressen la necessitat que té la mestra per conèixer a què juga cada infant més freqüentment. En cas que l'educador o educadora observi que l'infant podria jugar amb un objecte més apropiat, el col·locarà a prop d'aquest. És molt important prestar atenció a noves formes de manipulació per poder substituir el material per una joguina més adequada.

Seguint amb les idees de Kálló i Balog (2013), l'educadora evitarà el caos de la sala, retirant ocasionalment joguines abandonades i agrupant objectes més petits, en cistells que siguin adequats per posar i treure els elements.

Segons Vidiella (2005), el mestre o la mestra ha de confiar en les capacitats dels infants i haurà d'acompanyar-los durant la seva estada, així com preparar el seu entorn amb materials i elements interessants per als infants. Aquestes accions dels adults hauran d'estar plantejades i compartides amb el conjunt d'equip, d'aquesta manera, hi haurà un treball en equip i es compartiran les diverses idees d'espais que es poden preparar per a la descoberta dels infants.

Tal com esmenta Mózes (2016), l'adult ha de fer una acurada observació per poder conèixer als infants i adaptar el seu acompanyament segons les seves necessitats.

Kliass (2010), esmenta la necessitat dels infants de moure's en llibertat, així doncs, l'adult l'ha d'acompanyar amb una actitud atenta, respectuosa i plena de confiança en les seves capacitats. S'ha de crear una relació entre l'infant i l'educador on hi hagi una coneixença entre ells, valorant el procés dels moviments que realitza l'infant.

Segons Beneito (2012), és molt important les condicions en les quals es troba l'adult, per poder-lo acompanyar i sostenir, psíquicament i físicament. L'adult ha de saber sostenir-se per si mateix, regulant les seves emocions, tenint seguretat i autonomia, sent capaç d'escollir i cuidar-se sense dependre d'algú altre i ser responsable de si mateix.

Tal com esmenta Hengstenberg (1994), els infants que s'envolten d'adults que tenen un comportament ple de comprensió i potencien la llibertat dels infants, tenen moltes més possibilitats d'aconseguir un bon desenvolupament.

Tots els autors coincideixen en el fet que l'adult acompanya a l'infant en el seu moviment, però no intervé, a no ser que sigui per respondre a les seves necessitats o crear un vincle proper entre ambdós. Podem veure, tant en la intervenció de l'adult com en els altres ítems, aspectes semblants entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure, però també veiem altres aspectes que es contradueixen.

2.3 Interrelació entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure

Tenint en compte els referents teòrics esmentats en els dos apartats anteriors i les característiques esmentades sobre la Psicomotricitat i sobre la pedagogia del Moviment Lliure, a continuació s'hi troba una descripció on es recull les similituds i les diferències entre ambdós conceptes. Aquesta informació ha sigut recollida en dues graelles, una referent a les similituds i l'altra, referent a les diferències entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure (vegeu Annex 1).

2.3.1 Similituds i diferències entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure

He trobat interessant dividir aquestes similituds i diferències en cinc apartats, aquests són, en primer lloc, els objectius, a continuació, la concepció de l'infant, seguidament, l'espai i els materials, tot seguit, l'estructura de la sessió i, per últim, la intervenció de l'adult. Són els últims cinc apartats que he utilitzat anteriorment en la part teòrica del treball, considero que ajuda a continuar l'estructura del treball i observar les similituds i diferències de les dues metodologies d'una manera més clara.

Els *objectius* de la Psicomotricitat i de la pedagogia del Moviment Lliure són força clars i, alguns d'ells, concorden en les dues pràctiques educatives. En primer lloc, tant la Psicomotricitat com la pedagogia del Moviment Lliure, pretenen afavorir diferents habilitats en els infants, desenvolupant les capacitats motrius, cognitives i socioafectives. Aquestes habilitats es veuran desenvolupades, però de diferent manera, tenint en compte els altres aspectes que s'esmenten. Tanmateix, un dels objectius que es pretén assolir en ambdós mètodes és el referit a crear un entorn adequat, potenciant la importància de l'espai. Per últim, les dues metodologies pretenen situar a l'infant en un procés on s'identifiqui com ésser individual i que vagi adquirint seguretat en si mateix i satisfacció personal.

En relació amb els objectius de les dues metodologies, també hi trobem diferències. En primer lloc, en la Psicomotricitat, es fa una programació de la intervenció psicomotriu i, en canvi, en la pedagogia del Moviment Lliure, l'adult col·loca diferents propostes, però en cap cas, programa el dia. En la Psicomotricitat, un dels objectius és acompanyar a l'infant, observar-lo, escoltar-lo i donar un significat a les seves accions, però en la pedagogia del Moviment Lliure, l'adult té, únicament, un paper d'acompanyant amb l'observació i l'escolta, podent fer una descripció objectiva. Tanmateix, un dels objectius de la Psicomotricitat en referència als infants és percebre una estructura temporal, però

no és un objectiu de la pedagogia del Moviment Lliure, ja que són aspectes que no es pretenen assolir específicament, encara que es poden donar. Per últim, en la Psicomotricitat es pretén que els infants experimentin i reconeixin diferents nocions espacials, i en la pedagogia del Moviment Lliure no hi trobem aquest objectiu.

Referent a la *concepció de l'infant*, hi trobem quatre característiques similars en la Psicomotricitat i en la pedagogia del Moviment Lliure. Hem de veure a l'infant com una persona capaç de descobrir les seves possibilitats i limitacions, a més, les pròpies accions de l'infant, l'ajudaran al fet que pugui aprendre a fer coses que li aportin un sentiment d'èxit, sentint-se ell mateix, capaç i autònom. L'últim aspecte que es troba en ambdues metodologies és el fet de respectar el ritme de cada infant i no pretendre que faci coses més ràpides, no hem de donar importància a la rapidesa que tenen a fer les coses, sinó a la seva qualitat.

La concepció de l'infant, tant en la Psicomotricitat com en la pedagogia del Moviment Lliure és la mateixa i confien en aquest, però cadascuna de les metodologies defensen la seva, de tal manera que esmenten accions concretes que afavoriran l'autonomia de l'infant i el seu desenvolupament. Referent a la pedagogia del Moviment Lliure defensen la importància d'afavorir una motricitat lliure, ja que els infants creixeran atents i concentrats. Tanmateix, els infants crearan jocs més variats, ja que seran postures escollides per ells i que dominaran. El fet que l'infant progressi per si sol, prenent les seves pròpies decisions a partir dels seus interessos, farà que augmenti la seva necessitat d'activitat, es mourà amb seguretat i destresa, i cercarà per si sol les joguines. Continuant amb la pedagogia del Moviment Lliure, el fet que l'infant decideixi les pròpies accions i aprengui a fer les coses sol, farà que tingui un sentiment d'èxit. En referència a l'espai exterior, esmenten que els adults potser no trobem un joc en els racons que hi ha, però els infants trobaran racons poètics que els hi suggerirà accions diverses. Referent a la Psicomotricitat, es considera que la participació de l'adult en l'acció de l'infant, fa que es creïn unes situacions més riques de viure i permet conèixer més a fons als infants, sense adoptar únicament el rol d'observador.

Continuant amb els cinc apartats, en referència a l'*espai i materials* també hi trobem semblances i diferències. En primer lloc, les semblances que hi trobem entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure comencen esmentant el material i la seva col·locació, ja que les dues pràctiques demanen com a característica, que els materials s'adaptin a les necessitats i a les característiques dels infants i, tanmateix, el material es procuri col·locar tenint en compte la sessió i als infants, seguint un ordre.

Això potenciarà que l'infant se senti segur en l'entorn on es troba. Per últim, l'espai ha d'estar preparat i pensat pels infants, amb un ordre segur i, a ser possible, amb llum natural i atractiu que convidi a l'acció.

En l'apartat de l'espai i materials, com ja he dit, també hi trobem diferències, la primera i més rellevant és que, en la Psicomotricitat, la sessió es fa en un espai interior, anomenat sala de Psicomotricitat i, la pedagogia del Moviment Lliure, es porta a terme tant en un espai interior com exterior. Tanmateix, l'espai de Psicomotricitat, segons les característiques de cada sessió, està delimitat en diferents zones. En la Pràctica Psicomotriu d'Aucouturier, l'espai està dividit en un espai pel joc espontani i un segon espai per l'expressivitat gràfica, plàstica i lingüística. En canvi, en la pedagogia del Moviment Lliure, l'espai no està dividit en diferents zones. Com a última característica diferent entre ambdues metodologies, en la Psicomotricitat hi ha certs materials que estaran fixats en un espai concret, però en la pedagogia del Moviment Lliure, no hi haurà cap material fixat, es podran moure per l'espai.

Continuant amb el següent apartat, l'*estructura de la sessió*, hi trobem dues semblances entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure, ja que en totes dues metodologies, els infants desenvolupen capacitats globals amb llibertat, desplaçant-se per si mateixos. A més, la duració d'aquestes sessions es va adaptant a les necessitats i al moment maduratiu de l'infant. Tanmateix, en la Psicomotricitat, la sessió pot ser dirigida o vivencial i, en la pedagogia del Moviment Lliure, només és vivencial i lliure.

Les diferències entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure també apareixen en l'estructura de la sessió, ja que, com hem dit abans, en la Psicomotricitat es fa una programació de la intervenció i en la pedagogia del Moviment Lliure, no. En la primera, hi ha uns objectius marcats, un dispositiu i una actitud concreta de l'adult en la sessió, en canvi, en la segona metodologia, no hi ha un plantejament diari, sinó que depèn dels interessos de l'infant i de l'exploració que desitgin fer. Continuant amb l'estructura de la sessió, les sessions que es realitzen en la Psicomotricitat, tenen un temps plantejat per a fer una presentació, per a fer les diferents propostes i, per últim, per fer un comiat. En la pedagogia del Moviment Lliure no hi ha un temps establert per a realitzar una situació concreta, sinó que el temps avança segons les decisions de cada infant. Per a la Psicomotricitat és interessant que es faciliti un temps per donar accés a llenguatges simbòlics i abstractes, però en la pedagogia del Moviment Lliure, no hi ha un plantejament concret per aquest temps, sinó que l'infant explora segons els seus interessos.

Arribant a l'últim apartat, sobre la *intervenció de l'adult*, hi trobem les següents característiques iguals: l'adult creu en les capacitats de l'infant i hi confia. Així mateix, adopta una mirada atenta durant la sessió i fa l'observació d'una manera propera respecte a l'infant, a més, és l'adult qui escull les diferents propostes de material. Així doncs, hi haurà d'haver un plantejament previ de què es vol col·locar i com vol distribuir-ho i presentar-ho. Tanmateix, totes les observacions i reflexions que va fent l'adult, les compartirà amb l'equip per poder fer unes reflexions col·lectives i millorar la intervenció o l'acompanyament. També és molt important en les dues metodologies que, els adults, manifestin una actitud d'escolta i d'observació. Per últim, l'adult ha de crear un vincle proper amb l'infant, a partir de la interacció, amb un contacte afectuós, afavorint la coneixença entre els dos.

En la intervenció de l'adult també hi trobem algunes diferències entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure. En primer lloc, hem de tenir en compte que l'adult acompanya als infants en les dues metodologies, però només en la Psicomotricitat pot participar en l'acció i observar alhora, ja que en la pedagogia del Moviment Lliure, l'adult no participa en l'acció de l'infant, només observa. Una de les característiques de la pedagogia del Moviment Lliure és que l'adult col·loca diferents propostes de materials, però no guia l'acció que fan els infants sobre aquests, en canvi, en la Psicomotricitat, l'adult proposa, guia i orienta l'acció dels infants per despertar el seu interès. En la Psicomotricitat, l'adult comparteix significats, elabora situacions i posa paraules a les accions dels infants mentre juga i deixa jugar, però en la pedagogia del Moviment Lliure, l'adult no fa aquestes accions. Tanmateix, en la Psicomotricitat, hi ha certes actuacions que faran els infants que estan plantejades pel psicomotricista, però en la pedagogia del Moviment Lliure s'evita ensenyar als infants a fer diferents moviments, ja que no hi ha cap actuació intencionada per part de l'adult. Com a última diferència, l'adult participa en el moment de la recollida dels materials amb l'ajuda dels infants, en canvi, en la pedagogia del Moviment Lliure, l'adult va col·locant els objectes al seu lloc al llarg de la jornada i sense demanar l'ajuda de l'infant.

3 Part pràctica

3.1 Hipòtesi

En plantejar-me aquesta recerca, entenia la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure, com dues metodologies totalment contradictòries i que no pretenien assolir el mateix. En canvi, una vegada vaig començar a indagar i recollir informació de les dues pràctiques, vaig trobar semblances entre elles que no esperava des d'un principi.

La meva hipòtesi sobre els resultats finals d'aquest treball és que, a pesar de les diferències, aquestes dues metodologies es complementen, tenen a veure una amb l'altra. Considero que són dues metodologies que, tot i presentar-se diferenciades, poden assolir objectius semblants i afavorir el desenvolupament de l'infant.

3.2 Metodologia

Aquest treball recull un conjunt d'idees i arguments que, compartits amb una comunitat científica, determinen com s'entén i s'explica la realitat i el coneixement. Així doncs, aquest treball parteix d'un paradigma científic. Concretant més en el paradigma, podem parlar d'un paradigma interpretatiu.

El paradigma interpretatiu està caracteritzat pel fet d'exposar coneixements sobre el context d'uns determinats conceptes, acompanyat d'una realitat intersubjectiva i amb la finalitat de descriure i analitzar el significat de les accions humanes i els fenòmens socials.

Aquest paradigma forma part de la perspectiva qualitativa. La descripció d'aquesta perspectiva qualitativa, segons Solà (2009), es refereix a l'interès de descriure uns fets observats i, a partir d'aquests, interpretar-los i entendre'ls en el context global, amb la finalitat de poder explicar aquestes pràctiques i els seus resultats. A partir d'aquestes observacions i dels diferents instruments de recerca utilitzats, es podrà realitzar una connexió de dades entre aquestes dues pràctiques i centrar l'atenció en el procés de recerca.

3.3 Fases de la recerca

Agost del 2020	Plantejament del tema del Treball de Final de Grau.
De setembre de 2020 a desembre de 2020	Recollida del marc teòric.
De desembre de 2020 a febrer de 2021	Redacció de la part teòrica.
De gener de 2021 a febrer de 2021	Dur a terme els instruments de recerca, l'observació a l'escola i les entrevistes a mestres i psicomotricistes.
De març de 2021 a abril de 2021	Redacció de la part pràctica.
Maig de 2021	Presentació del Treball de Final de Grau. Preparació de la defensa del Treball de Final de Grau.

3.4 Mostra

Per dur a terme la segona fase de la recerca, l'observació de la pedagogia del Moviment Lliure en una escola, vaig poder observar als infants d'una escola bressol. Aquesta escola ha preferit donar-me l'opció d'observar-los, però de manera anònima.

El que sí que puc explicar és el context d'aquesta escola i dels infants que he observat. És una escola on té un projecte molt reflexionat que es decanta per la pedagogia del Moviment Lliure, tenint en compte l'acompanyament de l'adult cap als infants i l'autonomia d'aquests. Els infants que he pogut observar durant la meva estada a l'escola tenen de 0 a 3 anys, estan separats en tres estances, la primera per a infants de 0 a 1 any, la segona per a infants d'1 a 2 anys i, per últim, l'estança dels més grans de l'escola, els infants de 2 a 3 anys.

3.5 Instruments de recerca

Per fer la recerca d'aquest treball, he emprat dos tipus d'instruments diferents, en primer lloc, les entrevistes, dues d'aquestes han estat realitzades a dues mestres d'una escola amb la pedagogia del Moviment Lliure i, les altres dues entrevistes, han sigut realitzades a dues psicomotricistes. En segon lloc, he fet servir les observacions per cercar si en una estança d'una escola amb la pedagogia del Moviment Lliure, es veuen reflectits diferents aspectes que es demanen des de la Psicomotricitat.

3.5.1 Entrevistes

Per poder realitzar les entrevistes correctament, he tingut en compte els paràmetres de León i Montero (2003). Les entrevistes en profunditat es realitzen amb l'objectiu d'arribar al fons de l'assumpte que ens interessa, a partir d'un guió de preguntes. Les entrevistes obertes es realitzen a partir de la formulació de preguntes obertes i tenint en compte que, durant l'entrevista, poden aparèixer altres temes que no estan especificats i poden ser interessants per a la nostra recerca. Aquestes entrevistes ens permetrà accedir als punts de vista dels participants i podrem aproximar-nos per comprendre les situacions des de dins.

Haurem de tenir diverses consideracions per a l'entrevista, abans que res, prèviament a l'entrevista, assegurarem la privacitat de la informació i limitarem el seu ús només a la investigació, a més, crearem un pla establert i pensarem en la comoditat de l'entrevistat o entrevistada, així com prepararem un guió general de l'entrevista on apareixen preguntes obertes per desenvolupar. Durant l'entrevista és important adaptar el llenguatge i deixar parlar a l'entrevistat, així com reforçar les seves respostes amb els gestos corporals i les paraules. Per finalitzar és important recollir el que ha dit l'entrevistat literalment.

Hem de tenir en compte que el desenvolupament de l'entrevista es fa en funció de les respostes que es puguin anar donant i, com entrevistadors, haurem de procurar que l'entrevistat o entrevistada s'esplaiï en les seves respostes, demanant anotacions, exemples, etc.

Les entrevistes realitzades han estat prèviament plantejades en dues pautes (vegeu Annex 2), una pauta per a les psicomotricistes entrevistades, i una altra pauta per a les educadores entrevistades. Ambdues pautes són les mateixes, canviant la metodologia emprada en cada situació. L'anàlisi d'aquestes entrevistes es pot veure en l'apartat "Anàlisi de dades" d'aquest document.

3.5.2 Observacions

Segons l'Institut Obert de Catalunya, l'observació és un instrument idoni per fer un seguiment i una recollida de dades d'una situació. L'observació és un registre visual d'una situació real i la seva planificació ha d'estar present i definir què voldrem observar. És per tot això que he decidit escollir aquest mètode per recollir les dades que m'interessaven, podent observar el moviment dels infants d'una manera objectiva.

Tal com hem dit abans i tal com diuen Cortiella i altres (2010), abans de l'observació haurem de donar resposta a quatre interrogants: què observar?, quan?, com?, i on? En el meu cas, ho vaig planificar abans, tenint en compte els ítems que volia observar en una situació de la pedagogia del Moviment Lliure en una escola bressol. Dins el concepte d'observació, s'ha d'escollir quin instrument concret voldrem utilitzar per poder recollir totes les dades previstes, així doncs, en el meu cas he escollit dues graelles d'observació (vegeu Annex 3). A l'Annex 3 es poden veure les graelles, però sense el resultat de les dades, ja que l'anàlisi d'aquestes dues graelles d'observació es troba en l'apartat "Anàlisi de dades" d'aquest document.

Així doncs, per poder comprovar si les característiques que s'estableixen en la Psicomotricitat, també es duen a terme en un ambient on preval la pedagogia del Moviment Lliure dels infants i el joc espontani d'aquests, he creat dues pautes d'observació (vegeu Annex 3), una amb els ítems generals de la Psicomotricitat i l'altra, amb els objectius d'aquesta. Durant l'observació de la pedagogia del Moviment Lliure en un espai obert, tant interior com exterior, podré anotar si aquestes característiques i aquests objectius es compleixen i es donen en la pedagogia. A la pauta d'observació hi trobem dues opcions, l'opció del "Sí", que estarà marcada, sempre hi quan, aquest ítem el puguem veure assolit en les situacions de la pedagogia del Moviment Lliure. Per altra banda, l'opció del "No", estarà marcada si aquest ítem no s'ha observat. A més, els elements que he seleccionat per a una intervenció psicomotriu educativa, estan relacionats amb els objectius d'aquesta, l'espai i els materials, l'estructura de les sessions i, per últim, la intervenció de l'adult.

En la primera graella d'observació (vegeu Annex 3), hi podem trobar els objectius observables de la Psicomotricitat, estan repartits en objectius més generals i d'altres, més específics. En la segona graella d'observació (vegeu Annex 3), hi trobem les característiques de la Psicomotricitat, tenint en compte l'espai on es durà a terme i el material de la sessió, l'estructura de les sessions i la intervenció del mestre o de la mestra.

3.6 Anàlisi de dades i resultats

A partir de l'observació realitzada en una escola amb un projecte basat en la pedagogia del Moviment Lliure, he pogut extreure una anàlisi per observar les similituds i diferències entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure. Aquests ítems establerts a la pauta són extrets de la informació esmentada en l'apartat del marc teòric amb diferents autors de referència.

A partir de les entrevistes realitzades, per una banda a dues mestres i, per l'altra, a dues psicomotricistes, extrec una anàlisi, esmentant les respostes a partir dels ítems establerts al llarg de tota la recerca: el concepte de les dues metodologies, els objectius, la concepció de l'infant, les característiques de la sessió, l'estructura de la sessió i, per últim, la intervenció de l'adult.

3.6.1 Anàlisi de dades

A la pauta d'observació s'hi pot observar com, alguns dels *objectius* que esmenta la disciplina de la Psicomotricitat, es veuen assolits també en la pedagogia del Moviment Lliure. En primer lloc, en la Psicomotricitat es pretenen assolir uns objectius generals, començant per desenvolupar les competències motrius, cognitives i socioafectives de l'infant, són objectius que he pogut observar en un espai amb la pedagogia del Moviment Lliure. Així com l'objectiu d'expressar les pròpies emocions, on els infants durant la seva estada a l'escola també ho han anat assolint. Per últim, en els objectius generals de la Psicomotricitat, hi podem veure que s'elabora un projecte educatiu, però aquest objectiu no s'ha pogut observar en aquesta escola, ja que no hi ha cap plantejament d'elaborar aquest projecte. En segon lloc, hi trobem uns objectius més específics en la Psicomotricitat, s'han pogut observar alguns d'aquests en la pedagogia del Moviment Lliure, però no tots. "Iniciar-se en el procés d'identificació com a persona i adquirir, progressivament, seguretat en si mateix i satisfacció personal" és el primer objectiu que s'ha pogut observar, continuant per "Descobrir i conèixer el propi cos i les seves parts", "Ser capaç d'expressar emocions i sentiments a través del llenguatge corporal i verbal" i "Afavorir l'autonomia de l'infant". Els objectius que no s'han vist en la pedagogia del Moviment Lliure a l'escola observada són "Percebre el pas del temps", "Experimentar i conèixer diferents nocions espacials, tenint com a referència el propi cos" i "Experimentar una continuïtat en el temps i el contacte amb la ruptura i els límits".

Continuant amb la pauta d'observació, s'han separat els diferents ítems observables segons l'estructura de les sessions, l'espai de la sala de Psicomotricitat, el material i

mobiliari i, per últim, la intervenció de l'adult. En referència a l'*estructura de les sessions*, només s'ha pogut observar un ítem, el qual es refereix al fet que l'observació de la sessió es farà a partir d'un registre narratiu. Els ítems esmentats sobre l'estructura de les sessions que no s'han observat són els següents: la sessió té una estructura que es repeteix durant les darreres sessions, hi ha un ritual d'entrada, els objectius es van assolint a través de les situacions educatives marcades per l'adult, hi ha activitats de relaxació, hi ha tres zones d'espai: l'espai sensoriomotor, l'espai simbòlic i l'espai per a les representacions, les activitats tenen un temps de preparació i de finalització, s'ha d'anunciar que la sessió s'anirà acabant i, per últim, les sessions són d'aproximadament d'una hora.

El següent apartat que podem trobar en la pauta d'observació és referent a l'*espai* de la sala de Psicomotricitat. Els ítems que s'han pogut observar a l'escola han sigut que la sala es distribuirà en espais i que siguin espais amplis que permetin als infants, moure's còmodament. En canvi, en la pedagogia del Moviment Lliure a l'escola, no s'ha observat que hi hagi una sala de Psicomotricitat, sempre la mateixa, i que el terra permeti anar descalços als infants. El tercer apartat es refereix al *material* de l'espai en la Psicomotricitat i, en l'observació he pogut observar que, a l'escola, hi ha materials fixes, un mirall, un armari, material tou i material dur, tal com s'esmenta en la disciplina de la Psicomotricitat. Per contra, en la pedagogia del Moviment Lliure de l'escola no s'ha observat que hi hagi una espatllera.

Per finalitzar l'anàlisi de la taula d'observació, es té en compte la *intervenció de l'adult*. Només hi ha una acció que no s'ha observat en la pedagogia del Moviment Lliure a l'escola, el fet que l'adult participa en l'acció de l'infant. Els altres ítems que s'han observat a l'escola bressol i que esmenta la Psicomotricitat són els següents: l'escolta forma part de l'observació de l'adult, l'adult respon a les demandes dels infants, hi ha una confiança en l'infant i es creu en les seves capacitats, l'adult té una mirada atenta, s'ofereix a l'infant l'oportunitat d'actuar, pensar, decidir i equivocar-se, l'adult s'ofereix com acompanyant, l'adult es desplaça amb tranquil·litat i utilitza paraules calmants, l'adult és capaç d'observar a tot el grup, l'adult ofereix respostes ajustades a les seves necessitats, l'adult actua de manera adequada i adaptada a les necessitats dels infants, l'adult és sensible a les emocions de cada infant, l'adult no realitza cap judici de valor i, per últim, l'adult ofereix unes condicions òptimes pel desenvolupament global de l'infant.

A continuació, s'esmenta l'anàlisi de les quatre entrevistes realitzades, tant a educadores com a psicomotricistes. Les dues primeres entrevistes són realitzades a

dues mestres que exerceixen, actualment, en una escola que segueix la pedagogia del Moviment Lliure. Les respostes que he pogut extreure de les dues entrevistes són les següents:

La mestra A defineix la pedagogia del Moviment Lliure com “deixar que les nenes i els nens es moguin lliurement sense la intervenció de l'adult”. La mestra B defineix la mateixa pedagogia com “deixar que l'infant es mogui lliurement segons els seus desitjos i interessos, sense la intervenció de l'adult, aquest només acompanya i observa”. El Moviment Lliure es basa en l'activitat autònoma de l'infant, a partir del seu desig intern, sense un adult que anticipi o busqui propostes determinades. Així doncs, les dues mestres coincideixen en el fet que la pedagogia del Moviment Lliure parteix de la base que l'infant es pugui moure lliurement.

La mestra A esmenta que *l'objectiu* de la pedagogia del Moviment Lliure és que tot el que l'infant aprèn, ho fa a partir dels seus interessos, sense que l'adult li ensenyi a realitzar cap moviment. La mestra B explica que l'objectiu de la pedagogia del Moviment Lliure és que l'infant pugui tenir un millor control sobre el seu propi cos i una major autonomia, ser un infant capaç i segur. Les dues mestres estan d'acord en el fet que l'infant pugui adquirir una major autonomia. Respecte a la *concepció de l'infant*, la mestra A respon que l'adult veu a l'infant amb una mirada oberta i positiva, sense emetre cap judici i tenint en compte la seva edat. Tanmateix, la mestra B creu que cal veure'l com un infant capaç, competent, ric amb iniciatives i desitjos, protagonista dels seus processos d'aprenentatge cap a l'autonomia. L'adult ha de confiar en l'infant i oferir una autonomia real, l'infant ha de poder tenir iniciatives i poder-les dur a terme, ha de sorgir d'ell mateix, cal afinar la mirada vers els infants. Així mateix, les mestres coincideixen que cal tenir en compte a l'infant i les seves característiques.

Continuant amb les dues entrevistes a les mestres, referent a *l'espai i als materials*, la mestra A esmenta que ha d'estar preparat i pensat pels nens i nenes que hi viuen, preferiblement serà un espai natural, ja que ofereix moltes més possibilitats. Els materials depenen de l'edat i l'espai, però un espai natural ja els hi oferirà allò que els infants necessiten. La mestra B explica que l'espai ha de ser agradable i atractiu, on l'infant se senti segur i pugui desenvolupar aquesta confiança i espontaneïtat, espais que tinguin possibilitats. La pedagogia del Moviment Lliure es pot desenvolupar en qualsevol espai que estigui pensat. L'espai exterior ofereix moltes possibilitats, hi ha molts jocs que s'inicien a l'estança i es continuen al jardí, un espai ple de reptes, superacions, etc. A l'estança hem d'apostar per materials naturals, d'acer, de fusta,

teles, capses, etc. En canvi, al jardí és la natura qui decideix i proposa, les fulles que floreixen, els ocells, etc. Tot i que també podem afegir material al sorral. En resum, les dues mestres esmenten que l'espai i els materials han d'estar pensats per aquells infants que hi seran i que sigui un espai que ofereixi moltes possibilitats, a poder ser, un espai natural.

La mestra A explica que no hi ha una *estructura de la sessió*, serà totalment vivencial, la pedagogia del Moviment Lliure no pot ser mai dirigida. La sessió tindrà unes propostes amb uns espais i materials adaptats als nens i nenes. La mestra B esmenta que no cal cap estructura específica, simplement cal oferir un espai i un entorn adequat. Així doncs, ha de ser vivencial, ja que s'ha de creure en els infants actius, infants que els hi és innat explorar. Cada proposta d'aprenentatge és real perquè neix del seu propi interès i no és imposat. Així doncs, les mestres coincideixen en el fet que no hi ha d'haver cap estructura.

Per últim, referent a la *intervenció de l'adult*, la mestra A considera que l'adult ha d'estar present, acompanyant, observant i documentant, però sense intervenir. Una de les formacions que haurà de tenir l'adult és conèixer la pedagogia d'Emmi Pikler i conèixer la manera d'actuar que esmenta. La mestra B esmenta que l'adult cal que observi als infants i prepari els espais i materials adequats a les seves necessitats i moments evolutius. La persona adulta acompanya, facilita i pot guiar o ajudar si es requereix. L'adult ha de tenir coherència i ha de conèixer la pedagogia del Moviment Lliure d'Emmi Pikler. Per acabar doncs, les dues mestres esmenten que l'adult ha d'estar acompanyant a l'infant sense necessitat d'intervenció.

Finalment, s'han realitzat dues entrevistes a dues psicomotricistes. Les preguntes realitzades són les mateixes que a les entrevistes de les mestres, però tenint en compte que ens referim a la Psicomotricitat. A partir de les dues entrevistes, he pogut extreure les següents respostes:

Primerament, referent al concepte de Psicomotricitat, la psicomotricista A, la defineix com un conjunt d'interaccions cognitives, emocionals, simbòliques i sensoriomotrius en la capacitat de ser i d'expressar-se en un context psicosocial. Mentre que, la psicomotricista B, defineix la Psicomotricitat com una disciplina educativa i terapèutica (teràpia psicomotriu) que treballa amb els infants, els adolescents, adults i gent gran, atenent la globalitat de les persones en diferents nivells, psíquic, cognitiu, motriu i relacional de la persona amb si mateixa i l'entorn. Així doncs, les psicomotricistes

coincideixen en el fet que la Psicomotricitat és una disciplina que treballa la globalitat de la persona.

Referent als *objectius* de la Psicomotricitat, la psicomotricista A n'esmenta vuit: Afavorir el desenvolupament de l'infant; Descobrir, conèixer i controlar progressivament el propi cos, estructurar i apropiar-se d'una imatge de totalitat, de plaer en si mateix, desenvolupar i valorar les pròpies capacitats i limitacions d'acció, vivència i expressió; Aconseguir progressivament una sòlida seguretat afectiva i desenvolupar les pròpies capacitats d'iniciativa i de confiança en si mateix; Establir vincles profunds i fluids de relació amb els adults; Utilitzar i manipular els espais i materials que té al seu abast, d'acord amb les seves necessitats; Evocar i representar les pròpies vivències, expressant-les mitjançant les possibilitats simbòliques que ofereix el joc i altres maneres d'expressió i representació; Utilitzar el llenguatge oral per comprendre i ser comprès pels altres, expressar les idees, els sentiments i les emocions, les experiències, les necessitats i els desitjos, i avançar en la construcció de significats; Enriquir i diversificar les pròpies capacitats expressives, mitjançant la utilització dels recursos que té al seu abast. Per la seva banda, la psicomotricista B expressa els seus objectius: Afavorir el desenvolupament de l'infant i la construcció de la seva identitat com a persona; Afavorir un espai on es pugui desenvolupar en l'àmbit motor i emocional, cognitiu i relacional, així com poder desplegar el seu malestar i trobar vies d'evolució, cura i millora. Les mestres coincideixen en els objectius, i presenten que un dels principals objectius de la Psicomotricitat és afavorir el desenvolupament de l'infant.

Respecte a la *concepció de l'infant*, la psicomotricista A esmenta que s'ha de tenir una mirada global i holística, amb una actitud constructiva de veure competències i fortaleses. La psicomotricista B explica que hem de veure a l'infant com una persona capaç, amb potencialitats, transmetent-li seguretat i donar-li llibertat d'experimentació, no condicionar-lo. Per tant, les psicomotricistes esmenten que hem de tenir una mirada global cap a l'infant i no condicionar-lo.

Sobre *l'espai i els materials*, la psicomotricista A explica que la sala ha d'estar condicionada amb un mobiliari mínim: espatlleres, un mirall ampli, un armari, bancs suïssos i una pissarra. La mateixa psicomotricista esmenta que el material és molt divers: Una plataforma a manera d'escala per tal que puguin pujar els infants a una alçada predeterminada, una barana, matalassos de diferents mides, gruixos i formes, tobogans, pilotes, cercles, cordes, teles, instruments musicals, joguines, material fungible, etc. La psicomotricista A també esmenta que la sala de Psicomotricitat hauria

de ser sempre la mateixa i amb unes característiques concretes: espai suficient per moure's còmodament i un terra que permeti anar descalç. Per altra banda, la psicomotricista B esmenta que és millor tenir un espai concret per fer Psicomotricitat, la sala de Psicomotricitat. La psicomotricista explica que la sessió es podria donar en un espai natural en moments molt especials i de manera individual. Referent als materials, la psicomotricista B esmenta que han de ser materials que permeten la verticalitat, horizontalitat, pla inclinat, girs i balancejos, com per exemple, coixins, rodes, caps de cartó, espatlles, matalassos, escala, bancs, etc. Les dues psicomotricistes esmenten que s'ha de tenir una sala específica per a la Psicomotricitat, la sala de Psicomotricitat, aquesta ha de ser àmplia i tenir un mobiliari mínim.

Sobre l'*estructura de la sessió* de Psicomotricitat, la psicomotricista A esmenta que cal distribuir-la en quatre fases: fase d'acollida, fase d'activitat motriu i joc, fase de representació i, per últim, fase de comiat. La mateixa psicomotricista explica que la sessió pot combinar una part dirigida, que ajuda a donar confiança als infants i una part més espontània i vivencial. La psicomotricista B esmenta que sí que hi ha d'haver una estructura de la sessió i han de ser sessions relacionals-vivencials, tot i que també hi ha sessions dirigides, considera que aquestes no són espontànies i creu en les sessions que es desenvolupen a partir del moviment lliure de l'infant i l'adult. Així doncs, les psicomotricistes coincideixen en el fet que la Psicomotricitat ha de tenir una estructura de la sessió concreta.

Per finalitzar l'anàlisi i en referència a la *intervenció de l'adult*, per a la psicomotricista A, l'adult ha de tenir la funció de treballar la comunicació, la creativitat i la formació de l'individu des d'una edat molt primerenca. La psicomotricista B explica que l'adult ha de tenir una formació específica com a psicomotricista. Les dues psicomotricistes esmenten que és important que l'adult tingui una formació específica com a psicomotricista.

3.6.1 Resultats

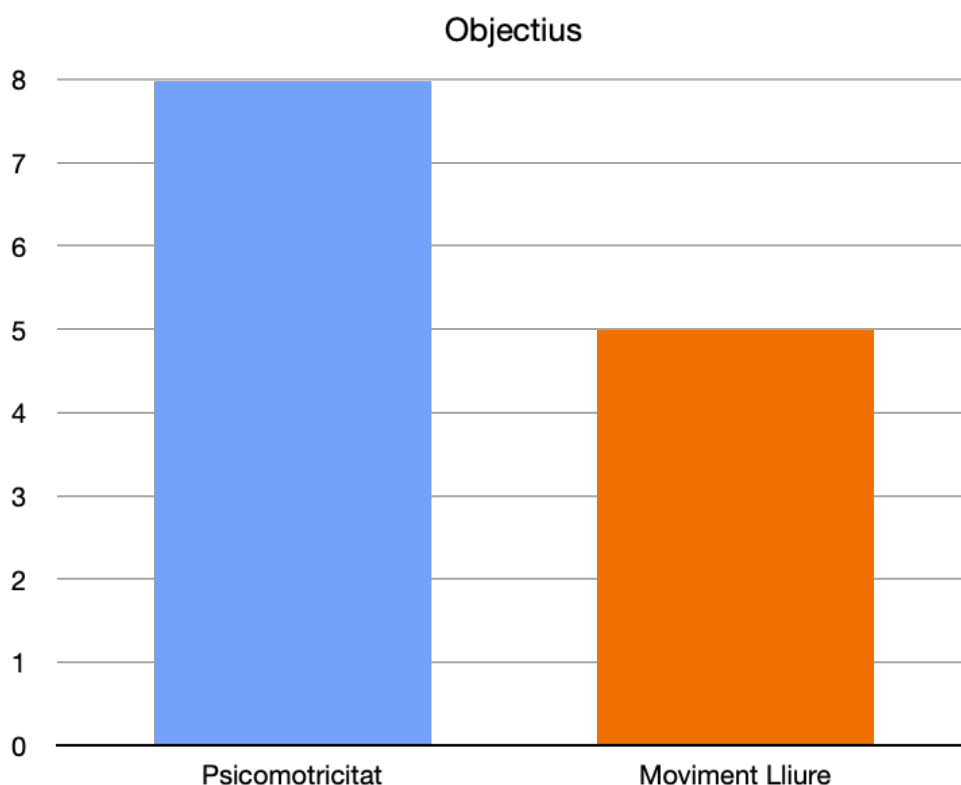
A partir de l'anàlisi extreta de l'observació i de les respostes de les mestres i les psicomotricistes, presento aquests resultats, mostrant la relació que hi ha entre la Psicomotricitat i el Moviment Lliure, a partir de diferents ítems esmentats en l'apartat d'anàlisi.

A continuació s'hi troben els resultats extrets de l'anàlisi anterior, aquests resultats estan expressats de manera narrativa a partir d'unes graelles de resultats, realitzades

prèviament (vegeu Annex 4). A les graelles de resultats hi podem veure el llistat d'ítems recollits i les dues metodologies a seleccionar. A continuació de cada paràgraf de resultats, hi ha un gràfic de barres que els acompanya i expressa els resultats de manera més visual.

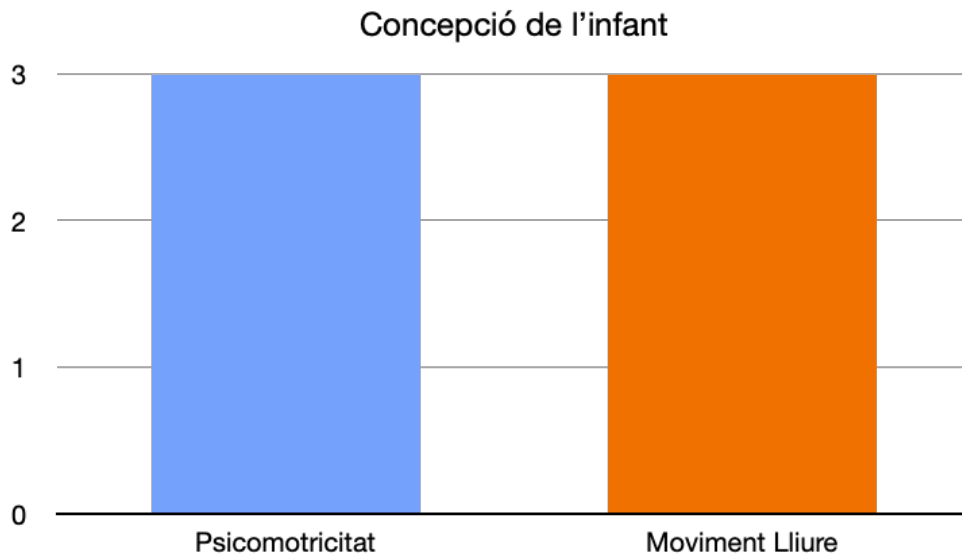
En aquests gràfics de barres hi podem observar dues barres a l'eix horitzontal, que representen la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure, referenciat en cada gràfic. L'eix vertical expressa el nombre d'ítems que compleix cadascuna de les metodologies, representant l'eix amb un nombre màxim sobre el total dels ítems.

Per començar amb els resultats, en referència als *objectius* de la Psicomotricitat i de la pedagogia del Moviment Lliure, he pogut extreure que, en aquesta última, s'assoleixen cinc dels objectius esmentats, mentre que en la Psicomotricitat s'assoleixen tots vuit. Podem veure que en la pedagogia del Moviment Lliure i en la Psicomotricitat tenen com a objectius desenvolupar les competències motrius, cognitives i socioafectives, afavorir la seva autonomia i que expressin les seves emocions, que s'iniciïn en el coneixement del seu propi cos i per últim, que tinguin una seguretat en si mateixos. Els objectius que només assolix la Psicomotricitat són referents a elaborar un projecte educatiu, percebre el pas del temps i conèixer les nocions espacials.

Gràfic de barres 1: Objectius

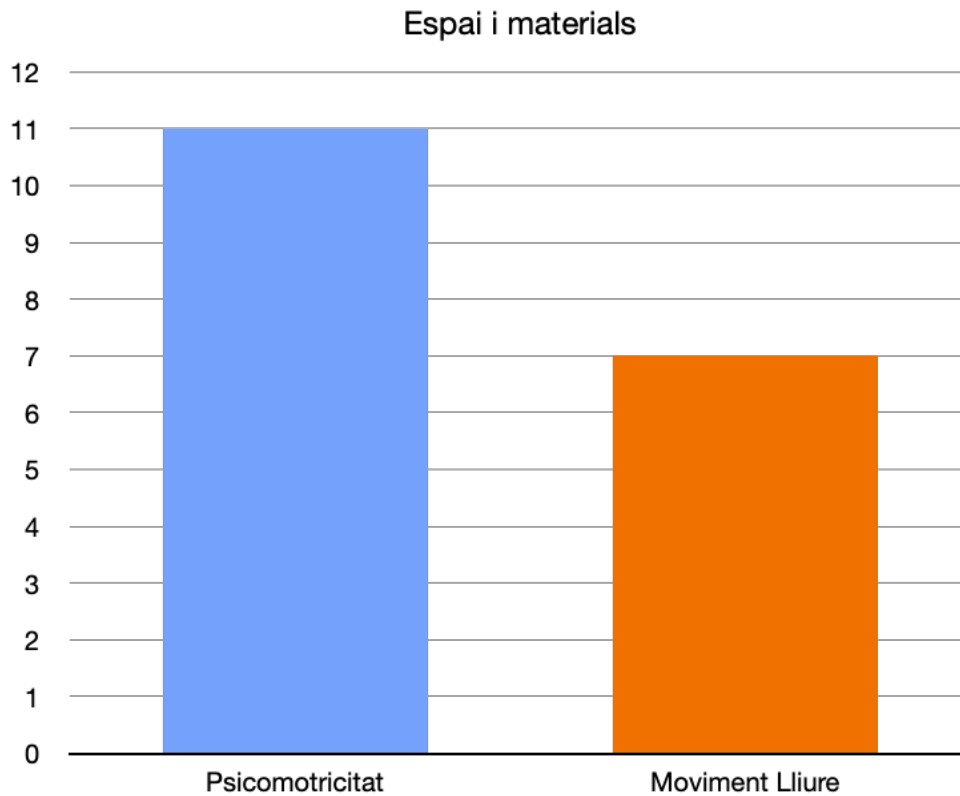
En referència als resultats sobre la *concepció de l'infant*, es pot observar que ambdues metodologies coincideixen en que s'ha de veure a l'infant com una persona capaç i competent, confiar en ell i adoptar una mirada global i oberta cap a l'infant.

Gràfic de barres 2: Concepció de l'infant

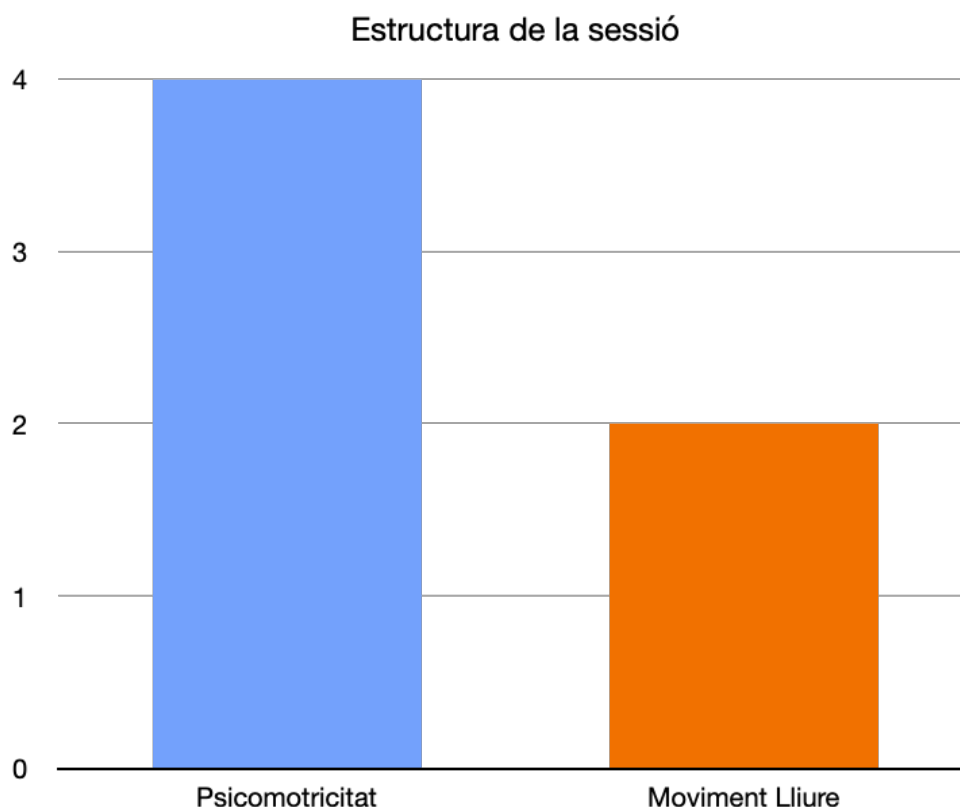
Continuant amb els resultats, sobre *l'espai i els materials* hi trobem algunes diferències representades. Hi ha onze ítems dels dotze presentats que compleix la Psicomotricitat, mentre que la pedagogia del Moviment Lliure en compleix set. La Psicomotricitat requereix una sala específica, amb un terra que permeti anar descalços i amb un material específic com les espatlles, els bancs suïssos i la pissarra. La pedagogia del Moviment Lliure, a diferència de la Psicomotricitat, es pot donar en un espai exterior. Les dues metodologies coincideixen en el fet que l'espai afavoreixi diverses activitats i sigui còmode, així com alguns materials concrets.

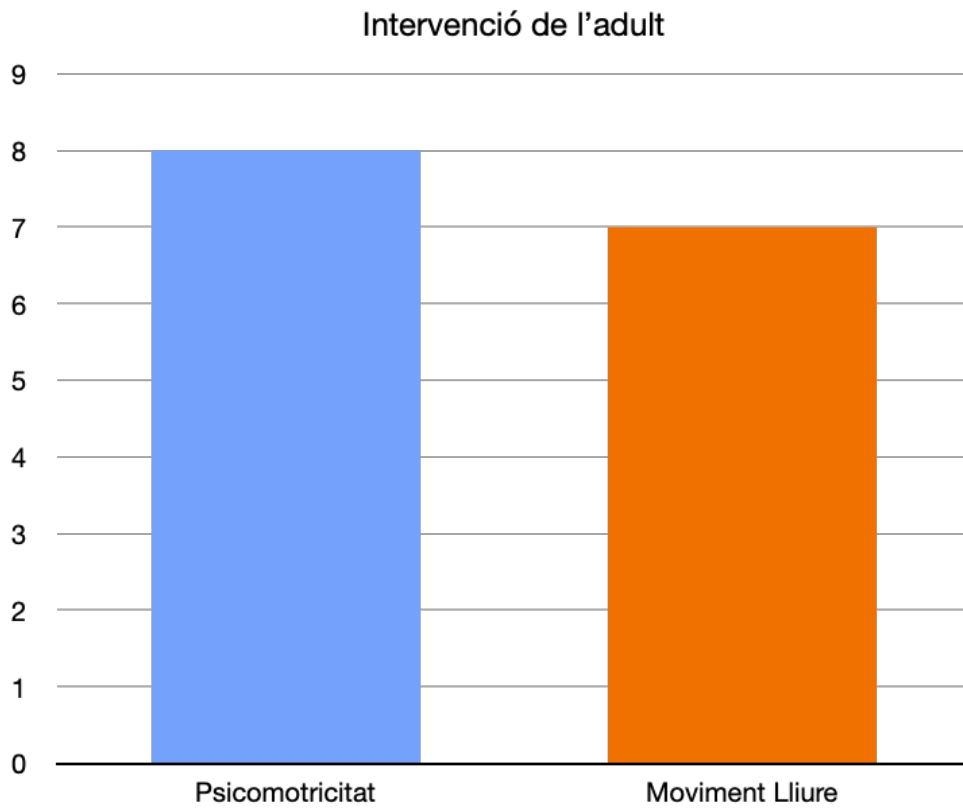
Gràfic de barres 3: Espai i materials

En l'*estructura de la sessió* també s'hi han trobat diferències, ja que la Psicomotricitat requereix d'un temps concret per a les diverses situacions i s'hi poden donar sessions dirigides. Les dues metodologies es poden dur a terme de manera vivencial i poden tenir una estructura concreta que es vagi repetint.

Gràfic de barres 4: Estructura de la sessió

Per últim, referent a la *intervenció de l'adult*, hi ha vuit dels nou ítems que es compleixen en la Psicomotricitat i set es compleixen en la pedagogia del Moviment Lliure. La principal diferència és que en la Psicomotricitat l'adult participa en l'acció de l'infant, mentre que en la pedagogia del Moviment Lliure l'adult només acompanya a l'infant. Totes dues metodologies coincideixen en el fet que l'adult respon a les demandes dels infants, els observa i ho documenta. Tanmateix, l'adult no fa cap judici de valor i respon a les necessitats dels infants, preparant material i l'espai. Referent a la formació específica, en la pedagogia del Moviment Lliure s'ha de conèixer la teoria d'Emmi Pikler.

Gràfic de barres 5: Intervenció de l'adult

4 Discussió i Conclusions

La recerca d'aquest treball m'ha servit per aprofundir més sobre les dues metodologies, la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure. Així mateix, també m'ha permès conèixer les característiques de cadascuna i les seves diferències i similituds. A partir d'aquest treball, he reflexionat sobre les vivències viscudes i m'ha permès endinsar-me en les observacions que he pogut realitzar en una escola bressol on el seu projecte es basa en la pedagogia del Moviment Lliure.

Tal com he esmentat al principi del treball, la finalitat d'aquest era investigar si la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure es complementaven, tenint les dues, com a objectiu, el desenvolupament psicomotor de l'infant. Considero que he pogut aconseguir el que em proposava, ja que a partir de la teoria dels diferents autors, de l'observació i de les entrevistes a mestres i psicomotricistes, he anat recollint totes les idees plasmades a l'anàlisi i resultats finals, demostrant característiques en comú i aspectes que afavoreix la complementació entre ambdues metodologies.

Referent als objectius que esmento al principi del document i que em plantejava assolir en aquesta recerca, puc confirmar que els he assolit. Començant pel primer objectiu "Aprofundir sobre les característiques principals de la Psicomotricitat i de la pedagogia del Moviment Lliure", considero que he plasmat les diferents característiques de les dues metodologies fent esment a diversos autors i organitzant l'extensa informació.

En referència al segon objectiu que plantejava "Analitzar les diferències entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure" i al tercer objectiu "Conèixer les similituds de la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure", els he pogut assolir a partir de les graelles que es troben als annexos (vegeu Annex 1) i l'esment de totes les similituds i diferències que apareixen a continuació del marc teòric.

Tanmateix, el quart objectiu "Observar si la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure pretenen assolir els mateixos objectius", ha sigut analitzat en la redacció escrita sobre les dues metodologies i en els resultats finals de la recerca. Per últim, en l'objectiu "Esbrinar si la concepció de l'infant, l'estructura de la sessió, l'espai, els materials i la intervenció de l'adult, presents en la Psicomotricitat, també estan presents en la pedagogia del Moviment Lliure.", considero que, a partir de l'anàlisi i dels resultats, queda demostrat que hi poden haver característiques i conceptes de la Psicomotricitat que estaran presents en la pedagogia del Moviment Lliure i altres que no estaran presents. Aquestes característiques poden ser modificades i es possibilitarà, igualment,

el desenvolupament òptim de l'infant, concentrant-se en característiques diferents que esmenta la pedagogia del Moviment Lliure.

Fent referència a l'anàlisi final i als resultats de la recerca, he pogut extreure unes conclusions finals, tenint en compte els diferents apartats esmentats al llarg del treball. En primer lloc, referent als *objectius* de les dues metodologies, tant la Psicomotricitat com la pedagogia del Moviment Lliure, pretenen assolir, amb les seves pràctiques, desenvolupar les competències motrius, cognitives i socioafectives de l'infant, tal com expressen Bernaldo (2012) referenciant a la Psicomotricitat i Hengstenberg (1994) i Pikler (2000) esmentant la pedagogia del Moviment Lliure. Continuant amb els objectius, n'hi ha dos que es pretenen assolir en la Psicomotricitat, tal com diuen Bonastre i Fusté (2007), adquirir una estructura temporal i, experimentar i reconèixer diferents nocions espacials. Aquests dos últims objectius no estan considerats en la pedagogia del Moviment Lliure, són aspectes que es poden desenvolupar en el dia a dia de l'infant per no es pretendran assolir com a objectius.

Continuant amb el següent apartat, la *concepció de l'infant*, es veu una clara coincidència de les idees plantejades per la Psicomotricitat i per la pedagogia del Moviment Lliure. Tal com esmenten Aucouturier (2018), fent referència a la Psicomotricitat, i Pikler (2000), fent referència a la pedagogia del Moviment Lliure, s'ha de respectar a l'infant i tenir una mirada atenta cap a ell o ella. Tanmateix, Martínez i altres (2017), vers la Psicomotricitat, i Kálló i Balog (2013), sobre la pedagogia del Moviment Lliure, esmenten que s'ha de tenir en compte que els materials i els objectes que s'ofereixin han d'estar basats en els interessos dels infants, les seves motivacions i les seves necessitats.

Referent a l'*espai i materials*, les dues metodologies concorden que el material ha d'estar col·locat seguint un ordre, tal com expressen Martínez i altres (2017), referenciant a la Psicomotricitat i Kálló i Balog (2013), sobre la pedagogia del Moviment Lliure. Sobre l'espai, ha d'estar preparat i pensat pels infants, tal com esmenten Martínez i altres (2017), sobre la Psicomotricitat, i Pikler (2000), fent referència a la pedagogia del Moviment Lliure. També s'han trobat diferències entre ambdues metodologies, tal com diu Bernaldo (2012), l'espai en la Psicomotricitat ha d'estar dividit en diferents zones, però en canvi en la pedagogia del Moviment Lliure, tal com diuen Kálló i Balog (2013), l'espai no ha d'estar dividit en zones. Cal ressaltar la importància de la selecció de l'espai en una metodologia i l'altra, la Psicomotricitat, tal com esmenta Bernaldo (2012), es realitza en un espai interior concret, la sala de Psicomotricitat, però en la pedagogia del

Moviment Lliure, es potencia tant l'espai interior com exterior, tal com esmenta Ritscher (2012).

L'estructura de la sessió és molt clara en la Psicomotricitat, tal com esmenta Viscarro i Camps (1999), hi ha un temps específic per a cada moment de la sessió, però en la pedagogia del Moviment Lliure, tal com expressa Ritscher (2012), no hi ha una programació temporal. Referent al tipus de sessió, segons Bernaldo (2012), la Psicomotricitat, pot ser dirigida o vivencial, però en la pedagogia del Moviment Lliure, segons Pikler (2000), els infants es mouren de manera vivencial per l'espai.

Per últim, referent a la *intervenció de l'adult*, tal com expressen diferents autors de la Psicomotricitat: Bernaldo (2012) i, Bonastre i Fusté (2007); i autors fent referència a la pedagogia del Moviment Lliure: Kálló i Balog (2013) i, Vidiella (2005), l'adult confia i observa a l'infant, tot respectant-lo i adaptant-se a les seves necessitats. Tanmateix, l'adult realitza observacions, tant en la Psicomotricitat, tal com esmenten Martínez i altres (2017), com en la pedagogia del Moviment Lliure, tal com esmenta Mózes (2016). Hi ha una diferència observable entre ambdues metodologies, en la Psicomotricitat, l'adult intervé en l'acció de l'infant, tal com expressen Sánchez i Llorca (2008), però en la pedagogia del Moviment Lliure, l'adult no intervindrà, tal com expressa Pikler (2000).

Així doncs, totes aquestes interrelacions entre la teoria i l'anàlisi elaborada amb les observacions i entrevistes, permeten adonar-se i demostren que la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure no són dues metodologies independents, sinó que es complementen una amb l'altra, malgrat algunes diferències esmentades anteriorment, en la Psicomotricitat hi ha moviment lliure, aquest forma part de la Psicomotricitat. Tanmateix, en la pedagogia del Moviment Lliure, es treballen aspectes psicomotors.

En aquesta recerca he trobat algunes limitacions a l'hora de realitzar-la, ja que no he trobat documentació externa que esmentés una possible relació entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure. Aquest fet m'ha fet cercar en profunditat cadascuna de les característiques de les metodologies i, a partir dels referents teòrics, de l'observació realitzada i de les entrevistes a mestres i psicomotricistes, he pogut extreure les meves conclusions finals, però no puc esmentar altres referents que confirmen el mateix resultat. Una altra limitació que no he pogut resoldre i que es podria continuar investigant en el futur és el perquè dels conceptes diferenciats entre disciplina i pedagogia, conceptes als quals ens referim en parlar de la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure.

Tanmateix, considero que he pogut aportar una visió diferent de les que s'esmenten sobre aquestes dues metodologies, trobant una relació entre elles i mostrant la complementació que hi ha entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure, dues metodologies presentades inicialment com independents però amb un fil conductor.

Com a futura mestra, considero que aquesta recerca m'ha servit per conèixer més a fons cadascuna de les metodologies, trobant les diferències i similituds que hi ha, i comprovant els avantatges que aporten cadascuna de les seves idees, aspectes que afavoriran el desenvolupament de l'infant. Tanmateix, l'oportunitat de viure una experiència on he pogut observar jo mateixa diverses situacions, m'ha permès poder extreure conclusions i relacionar-les amb els referents teòrics i les entrevistes realitzades a professionals de l'àmbit. Per finalitzar, esmentar la importància, tant de la Psicomotricitat com de la pedagogia del Moviment Lliure a Educació Infantil, ja que promouen i afavoreixen el desenvolupament global de l'infant, tot pensant i basant-se en els seus interessos i les seves necessitats, un aspecte que tindrè molt en compte en el meu futur com a mestra.

5 Aspectes ètics

D'acord amb la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, sobre la protecció de dades personals i garantia dels drets digitals, en aquest document es respectarà la protecció de dades de les persones, l'escola i els infants que han estat observades o que han realitzat entrevistes.

Les persones que han participat en aquesta recerca de caràcter educatiu, han sigut informades prèviament sobre l'ús de la informació aportada. Aquesta informació serà única i exclusivament per aquesta investigació i no serà utilitzada per a altres medis o estudis.

Així doncs, la recerca em servirà per a realitzar l'anàlisi de dades, on es podran veure recollides les diferents informacions que he extret de tota aquesta documentació, tenint en compte la protecció de dades i evitant donant informació del centre, de les mestres, dels infants i de les persones externes que han participat en aquesta recerca.

6 Referències bibliogràfiques

- Aucouturier, B. (2007). *Los fantasmas de acción y la práctica psicomotriz* (3a ed.). Graó.
- Aucouturier, B. (2018). *Actuar, jugar, pensar. Puntos de apoyo para la práctica psicomotriz educativa y terapéutica* (1a ed.). Graó.
- Bernaldo, M (2012). *Psicomotricidad. Guía de evaluación e intervención*. (1a ed. electrònica). Pirámide.
- Bonastre, M., Fusté, S. (2007). *Psicomotricidad y vida cotidiana (0-3 años)* (1a ed.). Graó.
- Cortiella, M., Fernández, F., i Sánchez, D. (2010). El joc infantil i la seva metodologia: L'avaluació de les activitats lúdiques. Recuperat de https://ioc.xtec.cat/materials/FP/Recursos/fp_edi_m04_/web/fp_edi_m04_htmlindex/media/fp_edi_m04_material_paper.pdf
- Franch, N. (2018). *Poética Corporal. Psicomotricidad. Cuerpo en movimiento, cuerpo en relación* (1a ed.). Barcelona: Octaedro.
- Godall, T. (2016). Movimiento libre y entornos óptimos. Reflexiones a partir de un estudio con bebés. *RELAdeI, La Pedagogía Pikler-Lóczy de Educación Infantil*, 5.3., 79-90. *Mongráfico Pikler-Lóczy*. https://www.piklerloczy.org/sites/default/files/documentos/teresa_godall_movimiento_libre_y_entornos_optimos_reflexiones_a_partir_de_un_estudio_con_bebes.pdf
- Hengstenberg, E. (1994). *Desplegándose. Imágenes y relatos de mi labor con niños* (1a ed.). Barcelona: Los libros de la liebre de Marzo.
- Institut Obert de Catalunya (s.d.). Formació professional: L'observació. Instruments i tècniques. Recuperat de https://ioc.xtec.cat/materials/FP/Recursos/fp_edi_m07_/web/fp_edi_m07_htmlindex/WebContent/u1/media/l_observacio.pdf
- Kálló, E., Balog, G. (2013). *Los orígenes del juego libre* (1a ed.). Magyarországi Pikler-Lóczy Társaság Budapest.

- Kliass, S. (2010). El movimiento del niño. *Pikler-Lóczy Euskal Herriko elkartea*. https://www.piklerloczy.org/sites/default/files/documentos/sonia_kliass_el_movimiento_del_nino.pdf
- León, O., Montero, I. (2003). *Métodos de investigación en la Psicología y Educación* (3ª ed.). Mc-Graw-Hill.
- Llorca, M. i Vega, A. (1998). *Psicomotricidad y globalización del currículum en Educación Infantil* (1a ed.). Málaga: Aljibe.
- Martínez, L., Rota, J. i Anton, M. (2017). *Psicomotricitat, escola i currículum* (1a ed.). Barcelona: Octaedro.
- Mózes, E. (2016). La observación en la Pedagogía Pikler. *RELAdeI, La Pedagogía Pikler-Lóczy de Educación Infantil*, 5.3., 27-35. *Mongráfico Pikler-Lóczy*. https://www.piklerloczy.org/sites/default/files/documentos/eszter_mozes_la_observacion_en_la_pedagogia_pikler.pdf
- Pikler, E. (2000). *Moverse en libertad. Desarrollo de la Motricidad Global* (2a ed.). Narcea.
- Ritscher, P. (2012). *El jardí dels secrets* (3a ed.). A. M. Rosa Sensat.
- Rota, J. (2015). *La intervencióin psicomotriz: de la práctica al concepto* (1a ed.). Barcelona: Octaedro.
- Sánchez, J., Llorca, M. (2008). *Recusos y estrategias en psicomotricidad* (1a ed.). Ediciones Aljibe.
- Solà, J. (2009). Els paradigmes científics en la investigació educativa i el model de camp psicològic. *Temps d'educació*, 37, 235-252. Universitat de Barcelona. <https://www.raco.cat/index.php/TempsEducacio/article/view/186894>
- Vidiella, R. (2005). *Psicomotricitat a l'escola bressol. Intercanvi d'Experiències. Guix d'Infantil*. Núm. 28.
- Viscarro, I. i Camps, C. (1999). "Propuesta de educación psicomotriz; objetivos y fases de la sesión". *Actas del XVII Congreso Nacional de Educación Física*, Huelva: Universidad de Huelva, vol. 1.

7 Annexos

7.1 Annex 1: Graelles de les similituds i diferències entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure

En aquestes dues graelles que es troben a continuació, hi ha les similituds i les diferències entre la Psicomotricitat i la pedagogia del Moviment Lliure de forma esquemàtica i sintètica. Han sigut realitzades a partir del marc teòric de la recerca.

Graella 1: SIMILITUDS ENTRE LA PSICOMOTRICITAT I LA PEDAGOGIA DEL MOVIMENT LLIURE
EN QUAN ALS OBJECTIUS:
<ul style="list-style-type: none">
• Afavoreixen el desenvolupament motriu, cognitiu i socioafectiu.
• Pretenen situar a l'infant en un procés on l'infant s'identifiqui, com ésser individual i diferent als altres, i vagi adquirint, progressivament, seguretat en si mateix i satisfacció personal.
• Creen un ambient facilitador amb un material ajustat i amb una determinada intervenció de l'adult, on el vincle és fonamental.
CONCEPCIÓ DE L'INFANT
<ul style="list-style-type: none">
• Es mira a l'infant com una persona capaç de descobrir les seves possibilitats i limitacions.
• Les pròpies accions ajuden a que puguin aprendre a fer coses que li aportin un sentiment d'èxit.
• És important el coneixement del propi ritme de cada infant i el respecte a aquest.

ESPAI I MATERIALS

- El material està pensat segons les característiques i les necessitats dels infants.
- El material està col·locat tenint en compte la sessió i als infants, seguint un ordre. D'aquesta manera potenciarem que l'infant se senti en un entorn segur.
- L'espai està preparat i pensat pels infants, amb un ordre segur i, a ser possible, amb llum natural i atractiu que convidi a l'acció.

ESTRUCTURA DE LA SESSIÓ

- Els infants desenvolupen les capacitats globals amb llibertat, per si mateixos.
- La duració de les sessions s'adapta a les necessitats i al moment maduratiu de l'infant.

INTERVENCIÓ DE L'ADULT

- L'adult confia en les capacitats de l'infant.
- L'adult té una mirada atenta.
- L'adult escull els materials.
- L'adult manifesta una actitud d'escolta, d'observació i de respecte.
- L'adult observa d'una manera propera però amb certa distància.
- S'ha de compartir amb l'equip les accions plantejades i les accions portades a terme.
- L'adult realitza observacions i pot realitzar un registre narratiu.
- L'adult respecta el ritme de cada infant.
- L'adult crea un vincle proper amb l'infant, a partir de la interacció, hi haurà un contacte afectuós que afavoreix la coneixença dels dos.

Graella 2: DIFERÈNCIES ENTRE LA PSICOMOTRICITAT I LA PEDAGOGIA DEL MOVIMENT LLIURE	
PSICOMOTRICITAT	PEDAGOGIA DEL MOVIMENT LLIURE
OBJECTIUS	
Crear una programació que sosté la intervenció psicomotriu.	No es planteja una programació.
L'adult acompanya a l'infant, l'observa, l'escolta, i dona un significat a les accions dels infants.	L'adult acompanya amb l'observació i l'escolta a l'infant, de tal manera que podrà fer una descripció objectiva.
Adquirir una estructura temporal.	Aquests dos objectius de la Psicomotricitat, no es consideren objectius en el Moviment Lliure, ja que són aspectes que es poden donar en els infants, però no seran uns objectius que es pretenguin assolir.
Experimentar i reconèixer diferents nocions espacials.	
CONCEPCIÓ DE L'INFANT	
-----	-----
ESPAI I MATERIALS	
<p>En la Psicomotricitat, l'espai està dividit segon les característiques de cada sessió, delimitant diferents zones.</p> <p>En la Pràctica Psicomotriu d'Aucouturier, l'espai està dividit en una zona pel joc espontani i, un segon espai per l'expressivitat gràfica, plàstica i lingüística.</p>	L'espai no està dividit en diferents zones destinades a una àmbit concret.

<p>La Psicomotricitat es fa en un espai interior, anomenat sala de Psicomotricitat.</p>	<p>El Moviment Lliure es dona, tant en un espai interior, com exterior.</p> <p>Es dona molta importància a l'espai exterior, per exemple, en el Moviment Lliure dels infants al jardí.</p>
<p>En la Psicomotricitat i en la Pràctica Psicomotriu d'Aucouturier, hi ha materials fixes que no es podran moure d'aquell espai concret.</p>	<p>Els materials no estan fixats a enlloc i es poden moure per l'espai.</p>
<p>ESTRUCTURA DE LA SESSIÓ</p>	
<p>La Psicomotricitat és una pràctica emmarcada en uns objectius, un dispositiu i una actitud concreta de l'especialista.</p>	<p>No hi ha un plantejament previ del que es vol assolir cada dia, depèn dels interessos de l'infant, únicament.</p>
<p>Les sessions tenen un temps plantejat on fer una presentació, un altre on els infants es mouen per l'espai segons com estigui plantejada la sessió i, per últim, un temps de comiat.</p>	<p>Els infants no tenen un temps establert per a que es realitzi una situació concreta pensada per l'adult, sinó que el temps avança a partir de les decisions de cada infant.</p>
<p>És interessant que es faciliti un temps per donar accés a llenguatges simbòlics i abstractes.</p>	<p>No hi ha un plantejament per a proporcionar un temps concret pel llenguatge simbòlic i abstracte, cada infant explora segons els seus interessos.</p>
<p>La sessió pot ser dirigida o vivencial.</p>	<p>El moviment de l'infant sempre és lliure, mai es planteja una sessió dirigida.</p>

INTERVENCIÓ DE L'ADULT	
L'adult s'ofereix com acompanyant per ampliar les possibilitats inicials, participant en l'acció.	L'adult acompanya a l'infant però no participa en l'acció d'aquest.
L'adult observa i intervé en l'acció de l'infant.	L'adult solament observa l'acció de l'infant.
L'adult proposa, guia i orienta l'acció dels infants per despertar l'interès.	L'adult col·loca diferents propostes de materials, però no guia ni orienta l'acció dels infants.
El psicomotricista deixa jugar i juga, comparteix significats, elabora situacions, posa paraules a les accions, etc.	L'adult té una actitud no intervencionista, no elabora situacions o posa paraules a les accions dels infants.
L'adult participa en el moment de recollida amb l'ajuda dels infants.	És l'adult qui, durant tota l'estona de moviment, va col·locant les coses al seu lloc.
El psicomotricista realitza actuacions intencionades.	L'adult evita ensenyar o fer que els infants executin diferents moviments, per tant, durant el Moviment Lliure, no hi ha actuacions intencionades per part de l'adult.

7.2 Annex 2: Pautes d'entrevista

PAUTA D'ENTREVISTA SOBRE LA PSICOMOTRICITAT
Pauta d'entrevista realitzada a les psicomotricistes.
1. Què és la Psicomotricitat?
2. Quins són els objectius de la Psicomotricitat?
3. Quina és la funció de l'educador o educadora? Requereix una formació específica?
4. Què fa que el treball es pugui considerar, Psicomotricitat?
5. Per desenvolupar la Psicomotricitat, es requereix una estructura de la sessió?
6. L'espai ha de tenir unes característiques concretes?
7. Quins espais són adequats per dur a terme la Psicomotricitat? Es podria donar en un espai exterior? Per què?
8. Quins materials hi ha d'haver?
9. Què haurem de tenir en compte dels infants?
10. Quina mirada donarem cap a l'infant?
11. La sessió ha de ser dirigida o vivencial? O de totes dues maneres?

PAUTA D'ENTREVISTA SOBRE LA PEDAGOGIA DEL MOVIMENT LLIURE

Pauta d'entrevista realitzada a les mestres.

1. Què és la pedagogia del Moviment Lliure?
2. Quins són els objectius de la pedagogia del Moviment Lliure?
3. Quin és el paper de l'educador o educadora? Requereix una formació específica?
4. Què fa que es pugui considerar, pedagogia del Moviment Lliure?
5. Per desenvolupar la pedagogia del Moviment Lliure, es requereix una estructura de la sessió?
6. L'espai ha de tenir unes característiques concretes?
7. Quins espais són adequats perquè es dugui a terme la pedagogia del Moviment Lliure? Es podria donar en un espai exterior? Per què?
8. Quins materials hi ha d'haver?
9. Què haurem de tenir en compte dels infants?
10. Quina mirada donarem cap a l'infant?
11. Ha de ser dirigit o vivencial? O de totes dues maneres?

7.3 Annex 3: Graelles d'observació

Graella d'observació 1, per una escola amb un projecte basat en la pedagogia del Moviment Lliure		
Objectius observables:	Sí	No
Objectius generals:		
Desenvolupar les seves competències motrius.		
Desenvolupar les seves competències cognitives.		
Desenvolupar les seves competències socioafectives.		
Expressar les seves emocions.		
Elaborar un projecte educatiu.		
Objectius específics:		
Iniciar-se en el procés d'identificació com a persona i adquirir, progressivament, seguretat en si mateix i satisfacció personal.		
Descobrir i conèixer el propi cos i les seves principals parts.		
Ser capaç d'expressar emocions i sentiments a través del llenguatge corporal i verbal.		
Percebre el pas del temps.		
Experimentar i conèixer diferents nocions espacials, tenint com a referència el propi cos.		
Afavorir l'autonomia de l'infant.		
Experimentar una continuïtat en el temps i el contacte amb la ruptura i els límits.		

Graella d'observació 2, per una escola amb un projecte basat en la pedagogia del Moviment Lliure

Ítems a observar:	Sí	No
Estructura de les sessions		
La sessió té una estructura que es repeteix durant les darreres sessions.		
Al principi de la sessió hi ha un ritual d'entrada.		
A través de situacions educatives marcades per l'adult, es van assolint els diferents objectius de la sessió.		
Hi ha activitats de relaxació.		
A la sessió hi ha tres zones d'espai on els infants es poden moure lliurement: espai sensoriomotor, espai simbòlic i espai per a les representacions.		
L'observació es duu a terme a partir d'un registre narratiu.		
Les activitats tenen un temps de preparació i un temps per finalitzar.		
S'ha d'anunciar que la sessió s'anirà acabant.		
Les sessions són d'un temps determinat.		
Espai de la sala de Psicomotricitat		
La sala de Psicomotricitat ha de reunir unes determinades condicions i ha de ser a l'interior.		
La sala es distribueix en espais que cadascun afavorirà un determinat tipus d'activitat.		
La sala sempre ha de ser la mateixa.		

Un espai ampli que permeti als infants moure's còmodament.		
El terra permet que vagin descalços.		
Material i mobiliari de l'espai		
Materials fixes que no es puguin moure.		
Un mirall a la sala perquè es puguin observar a si mateixes i als altres.		
Un armari per a desar materials.		
Una espatllera per explorar l'espai vertical.		
Hi ha material tou.		
Hi ha material dur.		
Intervenció de l'adult		
L'adult pot participar en l'acció de l'infant.		
L'escolta cap a l'infant forma part de l'observació de l'adult.		
L'adult respon a les demandes dels infants.		
Hi ha una confiança en l'infant i creu en les seves capacitats.		
Tenir una mirada atenta.		
Oferir a l'infant l'oportunitat d'actuar, pensar, decidir i equivocar-se.		
La persona educadora s'ofereix com a acompanyant.		
L'adult es desplaça amb tranquil·litat i utilitza paraules calmants.		

Ser capaç d'observar a tot el grup per la seguretat física i psicològica dels infants.		
Ofereix respostes ajustades a les seves necessitats.		
Actuar de manera adequada i adaptada a les seves necessitats.		
Ser sensibles a les emocions de cada infant.		
L'adult no realitza cap judici de valor respecte als jocs dels infants.		
L'adult li ofereix unes condicions òptimes pel desenvolupament global de l'infant.		

7.4 Annex 4: Graelles de resultats

Graella de resultats 1: Objectius		
Ítems recollits	M.1	M.2
Desenvolupar les seves competències motrius, cognitives i socioafectives.	X	X
Elaborar un projecte educatiu.	X	
Afavorir la seva autonomia.	X	X
Expressar les seves emocions i sentiments.	X	X
Percebre el pas del temps.	X	
Experimentar i conèixer diferents nocions espacials.	X	
Iniciar-se en el coneixement del seu propi cos i apropiar-se d'una imatge de totalitat.	X	X
Aconseguir una seguretat i confiança en si mateix.	X	X
Resultats finals:	8	5

Graella de resultats 2: Concepció de l'infant		
Ítems recollits	M.1	M.2
Veure a l'infant com una persona capaç i competent.	X	X
Confiar en l'infant i oferir-li una autonomia.	X	X
Adoptar cap a l'infant una mirada global i oberta.	X	X
Resultats finals:	3	3

Graella de resultats 3: Espai i materials		
Ítems recollits	M.1	M.2
Hi ha una sala de Psicomotricitat, sempre la mateixa.	X	
Distribuir l'espai per afavorir diversos tipus d'activitats.	X	X
Un espai ampli que permeti als infants moure's còmodament.	X	X
El terra permet que els infants vagin descalços.	X	
Hi ha materials fixes que no es puguin moure.	X	X
Hi ha d'haver un mirall.	X	X
Hi ha d'haver un armari per desar el material.	X	X

Hi ha material tou i dur.	X	X
És preferible un espai natural.		X
Hi ha d'haver unes espatlles.	X	
Hi ha d'haver bancs suïssos.	X	
Hi ha d'haver una pissarra.	X	
Resultats finals:	11	7

Graella de resultats 4: Estructura de la sessió		
Ítems recollits	M.1	M.2
La sessió té una estructura concreta que es repeteix durant les sessions.	X	X
Les activitats tenen un temps de preparació, de desenvolupament i un temps per finalitzar.	X	
La sessió pot ser dirigida.	X	
La sessió pot ser vivencial.	X	X
Resultats finals:	4	2

Graella de resultats 5: Intervenció de l'adult		
Ítems recollits	M.1	M.2
L'adult pot participar en l'acció de l'infant.	X	
L'adult té un paper d'acompanyament.	X	X
L'adult respon a les demandes dels infants.	X	X
L'adult és capaç d'observar als infants i documentar-ho.	X	X
L'adult ofereix respostes ajustades a les seves necessitats.	X	X
L'adult no realitza cap judici de valor respecte als infants.	X	X
L'adult coneix la pedagogia del Moviment Lliure d'Emmi Pikler.		X
L'adult prepara els espais i materials adequats segons les necessitats dels infants.	X	X
L'adult té una formació específica com a psicomotricista.	X	
Resultats finals:	8	7